

GHEORGHE JURMA

ADA CRUCEANU

CONTRIBUȚII LA
BIBLIOGRAFIA
PRESEI BĂNĂȚENE

REȘIȚA, 1979

003



085099

eBiblioPhil

Contribuții la
BIBLIOGRAFIA
PRESEI BĂNĂȚENE

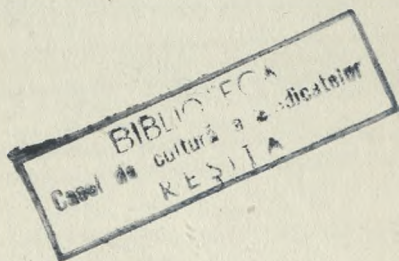
COMITETUL PENTRU CULTURĂ
ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ
AL MUNICIPIULUI REȘIȚA
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ CARAȘ-SEVERIN

GHEORGHE JURMA

ADA CRUCEANU

CONTRIBUȚII LA
BIBLIOGRAFIA
PRESEI BĂNĂȚENE

5.581/05



REȘITA, 1979

CUVÎNT ÎNAINTE

Dezvoltarea jurnalisticii înregistrează în Banat momente, personalități și fenomene publicistice specifice. Numeroși cercetători au evidențiat acest drum ocupându-se de mișcarea culturală bănățeană, de figurile ei notorii sau, pur și simplu, apelînd frecvent — pentru o problemă sau alta — la mărturiile ziarelor vremii. Ca atare, întocmirea unei liste bibliografice care să lumineze măcar segmente ale acestui drum devine o întreprindere de o deosebită utilitate. Folosul este deopotrivă pentru specialiști (cercetători, bibliotecari etc.) și pentru publicul larg, interesat de istoria culturală a acestor ținuturi. Am resimțit noi înșine necesitatea unei atari bibliografii întocmind o lucrare de pionierat despre Presa și viața literară din Caraș-Severin (Reșița, 1978). Căci de la apariția primei — și unicei — Istorii a presei române din Banat — redactată de dr. Aurel Cosma junior — au trecut peste 45 de ani. Cum de la publicarea altei cărți de referință — Literatura bănățeană de la început pînă la Unire (1582—1918), în care istoricul I. D. Suciu dă o bogată bibliografie la fiecare autor tratat — au trecut aproape patru decenii. Răstimp în care multe date s-au completat ori se lasă văzute din alte unghiuri.

Desigur, această modestă primă contribuție bibliografică sintetică dedicată presei bănățene nu rezolvă probleme de anvergură. Nici nu ne-am propus acest obiectiv ambițios lipsindu-ne sursele și timpul (pe

care am dori să le aibă alții). Dar ea poate deschide cale viitoarelor investigații largi și complete.

Lista bibliografică pe care am putut-o alcătui — în baza unor investigații limitate — sugerează preocupările și rezultatele obținute în timpul din urmă sau mai demult. Este, spre exemplu, impresionant excesul dezbaterilor de prin anii 1937—1938 în jurul apariției unei puternice reviste culturale bănățene sau al înființării unui cotidian al ținutului. Simplele semnalări pe care le redăm în bibliografia de față sînt în măsură, credem, să evidențieze aceste discuții ca etape din istoria presei. Nu se poate să nu subliniem, în acest context, înfocatele intervenții „bănățenizante“ ale lui C. Miu-Lerca sau ale altor scriitori, după cum trebuie să remarcăm eforturile lui Aurel Cosma de evocare a tradițiilor presei și ale unor domenii ce ar fi putut constitui substanța celui de-al doilea volum de Istoria presei românești din Banat. Cu totul deosebite încă și azi — deși din păcate, puțin cunoscute — sînt studiile și articolele lui Romulus S. Molin (Ion Găroviță) privind istoria și teoria presei, condiția ei contemporană.

În ultimii ani s-au făcut simțite eforturile multor cercetători de a valorifica importante momente din istoria presei bănățene: Aurel Cosma, William Marin, Ion Iliescu, Nikolaus Berwanger, Fl. Moldovan, Nicolae Țirioi, Mihai Deleanu, G. C. Bogdan etc. Au fost tipărite lucrări în reviste și volume, au fost organizate simpozioane și expoziții de profil la Timișoara sau Reșița, au fost întocmiți indici bibliografici ai unor reviste importante. Între aspectele fundamentale care au interesat, se plasează tradițiile progresiste ale presei din Banat (deopotrivă românești și a naționalităților conlocuitoare), presa comunistă sau îndrumată de P.C.R., fenomenul publiciștilor și scriitorilor țărani, reconstituirea istoriei presei locale (Timișoara, Reșița, Lugoj etc.).

Lista noastră conține peste 300 de titluri (aproape toate preluate din sursă directă) — cărți, studii, note — referitoare la problemele presei din Banat. Ne-am

limitat la simpla semnalare (mai ales acolo unde titlurile sînt suficient de grăitoare), dar am apelat, cînd era cazul, și la caracterizări și citate sintetizatoare care dau la iveală principalele teze ale lucrărilor și care, prin ele însele chiar, pot convinge asupra unor poziții sau preocupări. Extensia unor citate se motivează și prin dorința de a pune la îndemîna celor interesați material mai greu accesibil. Un mare număr de referințe a rămas în afara acestei bibliografii. S-ar fi cerut, de exemplu, extinse selecțiile — de la articolele program la referințele bibliografice despre periodice sau gazetari din Banat —, sarcină mult mai greu de îndeplinit în stadiul actual cînd nu există un catalog analitic al publicațiilor apărute în acest colț de țară și cînd încă multe perioade (și persoane) sînt puțin ori inexact cunoscute sau valorificate.

Sperînd — chiar și în aceste condiții — în utilitatea bibliografiei de față, rămînem recunoscători tuturor celor care — într-un fel sau altul ne-au oferit sprijin sau ne vor sugera în continuare să îmbunătățim acest inventar.

CONTRIBUȚII BIBLIOGRAFICE

1. *AL DOILEA CONGRES al presei din provincie ținut la Reșița*. În: *Glasul muncitorului român*, 1, nr. 4, 15 oct. 1933.

2. *ALMANAHUL PRESEI ROMÂNE pe anul 1926*. Cluj, Editura Sindicatului Presei Române din Ardeal și Banat, Tip. „Voința“, 1925.

3. *ALMANAHUL PRESEI ROMÂNE din Ardeal și Banat pe 1928*. Editat de Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat. Cluj, Imprim. foii „Lumea și țara“, [f.a.].

Interesează: articolul lui Aurel Cosma „Cei dintii ziariști români din Banat“; necrologul lui V. Braniște.

4. *ALMANAHUL SCRITORILOR de la noi, anul I. 1912*. Orăștie, „Tipografia Nouă“, 1911.

O antologie literară (între care: Iosif Popovici, Mihail Gașpar, Ion Sîrbu) și descrieri de gazete: „din «Almanahul scriitorilor de la noi» nu pot lipsi ziarele, revistele, foile noastre, fiind și ele, așa cum sînt, tot atîtea manifestări ale sufletelor celor mai militante de scriitori de la noi. Iar dacă am deschis capitolul special presei, am ținut a da un tablou pe cît am putut de complet al ei; înșir aci toate foile, mari și mici, ce apar la noi, dînd și un mic istoric al vieții și al rostului lor în viața noastră de obște, și de cine sunt ele scrise. Capul fiecărei foi e fotografiat și redat în facsimil“.

5. ATANASIU, Gh. *Mișcarea literară în Banat*. În: *Dacia*, 4, nr. 288, 25 dec 1942, p. 2.

6. BĂLAN, Andrei. *Pentru un serviciu de presă și un cotidian al ținutului Timiș*. În: *Suflet nou*, sep. 1938, p. 1.

„Un cotidian al regiunii este un imperativ regional și totodată național“.

7. BĂLAN-ȘERBAN, Gh. *O publicistă țărăncă*. În: *Orizont*, 21, nr. 11, nov. 1970, p. 95—96.

Despre Maria Dogaru din Comloșu-Mare, colaboratoare la gazeta „Cuvintul satelor“.

8. BĂLAN-ȘERBAN, Ghiță. *Scrisul meu și al celorlalți țărani condeieri*. (Evocări și mărturisiri). În: *Orizont*, 23, nr. 2, feb. 1972, p. 38—43.

Discuție realizată de A[lexandru] J[ebeleanu] cu G.B.S. despre activitatea publicistică și literară a condeierilor plugari în Banat, despre biografia lui G.B.S., despre relațiile dintre scriitorii țărani, despre revista „Suflet nou“ din Comloș.

9. BANATUL LITERAR. *Damian Izverniceanu*. În: *Banatul literar*, 1, nr. 8, apr. 1935.

Număr închinat lui D. I. „Foarte puțin a editat, în schimb, proza sa e în toate paginile de foileton ale ziarelor și în fruntea revistelor literare“.

10. BĂRSESCU, Alexandru. *Nicolae Iorga călător în Banat*. În: *Banatica*. [Vol.] 1. Reșița, 1971, p. 373—382.

Interesează aici referirile la colaborarea lui N. I. la periodicele bănățene, precum și ecoul activității savantului înregistrate de presa din zonă.

11. BELU, Elena. *Semenicul. Revistă culturală lunară. Lugoj 1928—1932*. [Indice bibliografic]. Timișoara, 1979.

12. BERKESZI Istvan. *A Temesvári könyvnyomdászat és hírlapirodalom története*. (Istoria tipografiei și a presei din Timișoara). Timișoara, 1900.

13. BERWANGER, Nikolaus. *Începuturile presei de limbă germană în Banat*. În: *Orizont*, 23, mar. 1972.

Primul periodic din Banat este „Temeswarer Nachrichten“ (Informația Timișoarei) — 1771.

14. BIROU, Virgil. *Limpeziri* [prefață la volumul] *Poezia nouă bănățeană*. Timișoara, Editura Asociației scriitorilor români din Banat, 1944.

Studiul poate interesa indirect istoria presei pentru că este o temeinică analiză a fenomenului cultural bănățean.

15. BIROU, Virgil. *Năzuințe și realizări*. Etape din viața culturală bănățeană. Timișoara, Editura Institutului Social Banat-Crișana, 1941.

Parte istorică și parte statistică; sînt urmărite domenii ca: școli, arte, biblioteci, presă etc.

16. BIROU, Virgil. *Tata Oancea, bardul celor 5000 de poezii* (sau tribulațiile unui director de revistă și poet dintre cele două războaie mondiale). Text inedit. În: *Ori-zont*, 24, nr. 6, feb. 1973.

„Da. Cel mai colosal donchișotism, de la Valea Bîrzavei, unde satira populară crește și se dezvoltă în dimensiuni de floră tropicală!“.

17. BÎRLĂDEANU, Victor. *Nu numai o intenție meritorie...* În: *Flamura*, 20, nr. 2559, 7 feb. 1973.

„O incontestabilă reușită a acestei publicații [«Semenicul»] — căreia îi prevăd, nu peste multă vreme, periodicitatea unei autentice reviste.... S-au copt condițiile pentru ca Reșița contemporană să-și asigure o prezență mai activă, cu un caracter mai pregnant de periodicitate, în viața culturală a țării. E un deziderat perfect realizabil, de care sînt răspunzători, înainte de oricine altcineva, înșiși reșițenii“.

18. BLAJOVAN, M. *Ceva despre Mihail Gașpar*. În: *Reșița*, 5, nr. 14. 9 apr. 1932, p. 2.

Despre omul și gazetarul M. G.

19. BOCA-BORDEI, Ramona. „*Romänische Revue*“ — *tribună a ideii de unitate și libertate națională*. În: *Ori-zont*, 28, nr. 11, mar. 1977, p. 3.

20. BOCȘAN, Nicolae *Contribuții la bibliografia literaturii române în Banat în epoca luminilor*. În: *Banatica*. [Vol.] 4. Reșița, 1977, p. 483—494.

21. BOCȘAN, Nicolae. *Illuminismul românesc din Banat și idealul luminării* În: Studii de limbă, literatură și folclor. [Vol.]4. Reșița, 1973, p. 145—173.

Autorul oferă date despre cele două etape ale iluminismului bănățean, despre răspîndirea cărții și, în general, a tiparului; celei de a doua etape „îi revine meritul de a fi lansat în societatea românească inițiativa creării unei prese în limba română, menită să susțină opera de luminare, să lărgască suprafața de contact a literii tipărite cu publicul cititor. Circulația acesteia, caracterul ei compozit, îi asigură o difuzare mai largă, conferind mai multă eficiență activității de difuzare a luminilor. Contribuția notabilă a bănățenilor merită atenția cercetătorilor, mai ales că ea se înscrie între primele în literatura noastră”. (p. 169—170).

22. BOCU, Sever. *Ziaristica ardeleană și bănățeană dinainte de război*. În: Vestul, 9, nr. 2122, 26 ian. 1938, p. 1—2; nr. 2123, 27 ian. 1938, p. 1—2; nr. 2124, 28 ian. 1938, p. 1—2; nr. 2125, 29 ian. 1938, p. 1—2.

Mai multe date despre viața politică și spiritul public în perioada 1890—1910, despre noul tip cultural, despre „Tribuna” de la Arad și diferențierile dintre gazetăria acestei epoci și cea de la 1860—1870.

23. BOGDAN, George C. *Alecsandri răspîndit de Cornel Diaconovici*. În: Orizont, 16, nr. 10, oct. 1956, p. 21—23.

24. BOGDAN, George C. *Gazeta săptămînală „Reșița”*. În: Semenicul, (Reșița) nr. 3, 1976, p. 60.

25. BOGDAN, George C. *Mihail Gașpar*. În: Orizont, 23, nr. 23, 30 nov. 1972, p. 4.

Ziaristul M. G. în apărarea muncitorilor.

26. BOGDAN, George C. *Presă națională*. În: Reșița, 2, nr. 40, 4 oct. 1936, p. 1.

27. BORNEMISSA, Sebastian. *Gazetele populare din Transilvania și Banat*. În vol. Fraților Alexandru și Ion I. Lăpădatu. La împlinirea vârstei de 60 de ani. București, M. O. Imprim. Națională, 1936, p. 133—148.

28. BORUGA, Elena. *Aspecte din activitatea de publicist a lui Traian Vuia*. În: Banatica. [Vol.] 4. Reșița, 1977, p. 507—519.

29. BOTIȘ, Teodor. *Monografia familiei Mocioni*. București, F.R.P.L.A., 1939.

30. BRANIȘTE, Valeriu. *Amintiri din închisoare*. (Însemnări contemporane și autobiografice). Studiu introductiv de Miron Constantinescu și Alexandru Porțeanu. Ediție îngrijită și note de Alexandru Porțeanu. București, „Minerva“, 1972.

31. BRĂTESCU, Constantin. *Un cîntăreț al Unirii: Aurel Goian Poienaru*. În: Semenicul, (Reșița) nr. 5, 1977, p. 38, 48.

A. G. P. a fost redactor la gazeta „Solia Graniței“ (Caransebeș).

32. BREAZU, Ion. *Literatura Transilvaniei*. București, Casa Școalelor, 1944.

Capitolul „Presa Transilvaniei“ urmărește apariția și dezvoltarea presei românești în legătură cu lupta națională pînă la 1918. „Dintre așezămintele pe care românismul din Transilvania și le-a creat, în lupta sa seculară pentru existența și afirmarea națională, fără îndoială că cel mai original este presa“. (p. 113). „Presa Transilvaniei a fost, timp de un secol, laboratorul uriaș al conștiinței naționale. Atît de adevărat este acest lucru, încît astăzi, cînd privim evenimentele din perspectiva liniștită a istoriei, nici nu ne putem imagina cum s-ar fi putut forma și oțeli această conștiință, fără contribuția ei luminată, stăruitoare și eroică“. (p. 114).

33. BUGARIU, Aurel. *Bibliografia Banatului 1918—1943*. În: Revista Institutului Social Banat-Crișana, 12, ian.-apr. 1943, p. 66—127; 13, ian.-apr. 1944, p. 209—237; mai-aug. 1944, p. 662—672.

34. BUGARIU, Aurel. *Editura gazetei „Poporul român“*. În: Revista Institutului Social Banat-Crișana, 10, sep.-dec. 1942, p. 712—713.

35. BUGARIU, Vincențiu. *Bibliografia Banatului*. În: Analele Banatului, 2, fasc. 3, iul.-dec. 1929, p. 38—40.

36. BUGARIU, Vincențiu, *Figuri bănățene*. Timișoara, 1942.

37. BUGARIU, Vincențiu, *Iuliu Grozescu (1839—1872)*. Timișoara, 1941.

38. BUNEA, Eleonora. *Caransebeșul — vechi centru tipografic*. În: *Făclia*, (Caransebeș) 1—8 dec 1977.

39. BUZEA, Aurel. *Presa populară*. [Conferință la adunarea generală a Sindicatului Presei Române din Ardeal și Banat, Blaj, 18—19 mai 1935.]

40. CALIGA, G. *Almanahul dicționar al presei din România și a celei românești de pretutindeni*. București, 1926.

41. CĂLINESCU, George. *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*. București, F.R.P.L.A., 1941, p. 881.

În capitolul „Revistele «Nouei generații»“ se menționează publicația „Banatul literar“ (1935), cu Lucian Costin și Gh. Lică-Olt.

42. CĂSĂTORIA PRIETENULUI nostru George C. Bogdan. În: *Fruncea*, 7, nr. 11—14, iun.-iul. 1940, p. 4.
Date despre activitatea gazetărească și culturală a lui G.C.B.

43. CHENDI, Ilarie. *Începuturile ziaristiceii noastre (1789—1795)*. Orăștie, „Minerva“, 1900, p. 6—7, 23.

„Neobositul oculist [I. Piuariu Molnar], văzînd că nu reușește a tipări ziarul său mult dorit [Wallachische Zeitung für den Landmann] la vre-o tipografie din patrie, s-a pus în legătură cu învețatul român Paul Iorgovici... Și se pare că Molnar s-a învoit cu Iorgovici a scoate ziarul românesc împreună la Viena. Iakob Elek afirmă chiar că ziarul ar fi apărut, ear câteva exemplare s-ar fi trimis episcopului ortodox din Sibiu... spre distribuire... Exactitatea acestei afirmațiuni este necontrolabilă, din motiv că nu se găsește nici urmă din acele exemplare trimise în Transilvania sau aiurea...

Auzindu-se că poiect[at]ul ziar valah se tipărește deja de către un anumit Paul Iorgovici la Viena și că s-au trimis câteva exemplare lui Adamovici... guvernul a notificat starea lucrurilor cancelariei imperiale, făcînd în același timp propunerea să se interzică strict lui Molnar scoaterea ziarului“.

44. CHERESTEȘIU, Victor. *Scrieri istorice*. București, Editura politică, 1979.

Tangențial, prin studiile: Activitatea și ideile politice ale presei române din Ungaria în deceniul premergător revoluției pașoptiste (j. 55—121) și Întemeierea presei românești din Transilvania și activitatea publicistică a lui George Bariț pînă la izbucnirea revoluției din 1848 (122—160).

45. CICALĂ, Ion. *Ziarul „Drapelul” — factor activ în mișcarea națională a românilor bănățeni*. În: *Banatica*. [Vol.] 1. Reșița, 1971, p. 393—412.

46. CIMPONERIU, Ecaterina. *Presa ilegală din Banat editată și îndrumată de partid în anii 1941—1944*. În: *Studii*, 15, nr. 5, 1962, p. 1171—1193.

47. CIMPONERIU, Ecaterina. *Reșița luptătoare*. Din istoria mișcării muncitorești reșițene în perioada dintre cele două războaie mondiale. București, Editura științifică, 1965.

48. CIOBANU, I. *Iuliu Vuia. Pedagog și luptător național*. [f.l.], Editura Wieder, 1934.

Referințe bogate la activitatea publicistică a lui I.V. și, în general, la periodicele din Banat și din întreaga țară.

„Colaborator dorit la Tribuna, Tribuna poporului, Dreptatea, Luminătorul, Gazeta poporului, Drapelul, Gazeta Transilvaniei, Poporul român, Timișana, Telegraful român, Făclia, Lumina, Voința Graniței, Patria și la revistele de specialitate ca: Ludi-magister, Școala română, Convorbiri pedagogice, Pedagogul român, Învățătorul, Vatra școlară, Familia, Biserica și școala, Foia diecezană, Almanachul învățătorilor, Almanachul Banatului, el a scris cu suflet și cu competență“. (p. 89—90).

49. CIPĂIANU, G. *Ziarul „Albina” (1866—1876), apariție, colaboratori, orientare generală*. În: *Acta Musei Napocensis*, nr. 10, 1973, p. 313—329.

50. CLOPOȚEL, Ion. *Probleme ziaristice*. [Conferință la adunarea generală a Sindicatului Presei Române din Ardeal și Banat, Blaj, 18—19 mai 1935.]

51. CLOPOȚEL, Ion. *10 ani de ziaristică țărănească în Banat*. În: *Reșița*, 2, nr. 3, 19 ian 1936, p. 3.

52. CONGRESUL DE LA SIBIU al Federației Naționale a Presei din Provincie. În: Vestul, 9, nr. 2257, 3 nov 1938, p. 1.

„Reprezentanții presei bănățene și îndeosebi dnii Iancu Conciatu, C. Miu-Lerca, I. Bănciulescu, G. Mihăilescu-Timiș și Pompiliu Șerbescu, au participat efectiv la discuții cu lămuriri și sugestii, reușind a impune justele puncte de vedere ale presei ce o reprezintă, acceptate și însușite de Congres, cu unanimitate“.

53. CORESPONDENȚA lui *Vincentiu Babeș*. (Scrisori primite). Introducere, ediție îngrijită, note și comentarii de Mihail P. Dan și George Cipăianu. Cluj-Napoca, „Dacia“, 1976.

Multe informații despre mișcarea culturală, presă etc. de la sfârșitul secolului trecut.

54. CORNEAN, Nicolae. *Monografia eparhiei Caransebeș*. De Nicolae Cornean, consilier eparhial. Caransebeș, Editura autorului, Tip. Tipogr. Diecezane, 1940.

Interesează mai ales paginile 93—94, cu date despre „Foaia Diecezană“ și „Calendarul Românului“.

55. CORNEANU, Cornel. *La 25 de ani*. În: Curierul Banatului, 25, nr. 1, 1 ian 1945, p. 3.

Gazeta „Curierul Banatului“ — ziarul economic regional al Banatului — în contextul presei de dinainte și de după 1918.

56. COSMA, Aurel. *Activitatea ziaristică a lui Camil Petrescu la Timișoara*. În: Orizont, 20, nr. 5, mai 1969, p. 9—12.

„Prin tradiție, locul de întâlnire al ziariștilor, al oamenilor de condei și de cultură românească, era cafenea «Kronprinț» din clădirea teatrului, care, fiind situată în punctul cel mai central și animat al orașului, ne oferea prin vitrinele ei largi, posibilitatea de a observa toată mișcarea de pe stradă. La masa noastră rezervată se nășteau ideile, aici ne scriam articolele și știrile, aici am avut redacția improvizată“ (p. 9).

57. COSMA, Aurel. *Bănățeni de altădată*. Timișoara, 1933.

Cu portretele multor gazetari.

58. COSMA, Aurel. *Cum am organizat apariția revistei „Luceafărul”*. În: *Orizont*, 21, nr. 7, iul 1970, p. 82—95.

„Ideea înființării unei mari reviste de cultură, literatură și artă la Timișoara m-a preocupat încă din primii ani după Unire, când scriam la ziarul «Banatul», apoi la «Nădejdea». Legăturile de prietenie și contactul de colaborare în presă cu Camil Petrescu în anii 1919—1921, pe vremea când scotea la Timișoara revista «Limba română» și cotidianul «Țara», au constituit primul prilej de a discuta această problemă, fără a putea finaliza și realiza planul de înjghebare a unui cenaclu și de a publica o revistă literară, avînd concursul condeielor locale și al scriitorilor bănățeni dispersați la Cluj sau București» (p. 82). „Banatul avea nevoie de un luceafăr care să-l lumineze pe căile progresului său spiritual... Prietenul meu, Cezar Petrescu, m-a încurajat mai mult în străduințele mele de a scoate această revistă și în special de a-i da numele de «Luceafărul»» (p. 83). Tirajul de pînă la 5000 exemplare uneori „a fost un tiraj record, poate cel mai mare care a putut fi realizat de o revistă bănățeană în perioada interbelică”. (p. 84).

59. COSMA, Aurel. *Editura oficială pentru scriitorii bănățeni*. În: *Luceafărul*, 1, nr. 7—8, iul-aug. 1935, p. 350.

Pledoarie pentru înființarea unei edituri în Banat.

60. COSMA, Aurel. *Emilia Lungu (1853—1932)* — evocări din viața scriitoarei timișorene. În: *Orizont*, 20, nr. 7, iul. 1969, p. 75—79.

„Emilia Lungu-Puhallo a avut de-a lungul anilor o activitate literară și ziaristică foarte variată și bogată. Ea a fost în Banat, prima feministă și cea dintîi ziaristă”. (p. 79).

61. COSMA, Aurel. *Inițiative editoriale timișorene în perioada interbelică*. În: *Orizont*, 22, nr. 11, nov. 1971, p. 85—87.

62. COSMA, Aurel (junior). *Istoria presei române din Banat*. Timișoara, Editura ziarului Unirea română, 1932.

„După 1860 se ridică pleiada de gazetari români bănățeni, care se grupează mai întîi în jurul ziarului «Albina» din Viena, unde au făcut o adevărată școală profesională, iar în urmă se întorc la ei în Banat, ca să înceapă apostolatul scrisului românesc... Primii purtători ai condeiului de gazetar era(u) Vincențiu Babeș, directorul ziarului «Albina», și redactorii acestui ziar: Iulian Grozescu și Gruia Liuba, iar cel dintîi care a așezat piatra fundamentală a gazetăriei politice românești în Banat, prin înfiin-

țarea ziarului «Luminătoriul» la Timișoara în 1880, era Pavel Rotariu.“

Cartea lui Aurel Cosma este prima și singura istorie a presei române din Banat (până la 1918). Tratare istorică și monografică. Dintre recenziile la volum, v. și Horațiu Bandu. În: Valea Berzavei, (Reșița) 3, nr. 14, 11 mar. 1933.

63. COSMA, Aurel. *Începuturile revistei literare la românii bănățeni*. În: Luceafărul, 3, nr. 5—6, mai-iun. 1937, p. 188—189.

Despre «Biblioteca românească» a lui Zaharia Carcalechi. „Dintre românii bănățeni, cel dintâi care s-a ocupat de a scoate o revistă literară și care a adus prețioase contribuții în această direcție era Damaschin Bojincă.“ (p. 188).

64. COSMA, Aurel. *Literatura țărănească în Banat*. În: Luceafărul, 1, nr. 4, 1935, p. 164—169.

Despre scriitorii țărani, inclusiv inițiativele lor gazetărești.

65. COSMA, Aurel. *Muncitori publiciști în presa socialistă din Timișoara*. În: Orizont, 21, nr. 1, ian. 1970, p. 95.

Colaboratori la gazeta „Votul Poporului“ (1903—1904).

66. COSMA, Aurel, *Pe drumul culturii în Banat*. În: Luceafărul, 6, seria a 2-a, nr. 1—3, mar. 1943.

Despre revista timișoreană „Luceafărul“, în contextul inițiativelor editoriale bănățene. „Față de alte provincii, Banatul a avut în trecut prea puține reviste de cultură românească. Slova a fost nevoită să caute adesea adăpost în coloanele ziarelor, alături de articole care n-aveau nimic comun cu literatura sau arta.“ (p. 2).

67. COSMA, Aurel *Presa satirică bănățeană*. „Scorpionul“, (1919—1922). În: Luceafărul, 3, nr. 5—6, mai-iun. 1937, p. 186—188.

Despre revista lugojeană „Scorpionul“ și seriile sale. Sînt amintite și alte publicații satirice. O notă la finele articolului precizează: „Spicuri din «Istoria presei române din Banat», partea de volume cari se află în manuscris“. (p. 188).

68. COSMA, Aurel. *Prin Timișoara de altădată*. Evocări. Timișoara, „Facla“, 1977.

Majoritatea studiilor și evocărilor din volum face referiri la activitatea publicistică a unor cărturari bănățeni, la momente din evoluția presei în Banat (Iulian Grozescu, Emilia Lungu, Pavel Rotariu, Em. Andreescu, Vasile Maniu, D. Birăuțiu etc.).

69. COSMA, Aurel. *Publicații literare bănățene din perioada interbelică*. În: *Orizont*, 21, nr. 4, apr. 1970, p. 76—79.

„Au apărut puține reviste și ele n-au fost încurajate îndeajuns. ... Lipsa revistelor a determinat o inflație de literatură minoră în coloanele ziarelor.“ (p. 76).

70. COSMA, Aurel. *Publicistul plugar Ilie Crăciunel*. În: *Orizont*, 23, nr. 14, 3 aug. 1972, p. 4.

71. COSMA, Aurel. *Revista „Luceafărul“ din Timișoara în prima perioadă de apariție*. În: *Orizont*, 21, nr. 8, aug. 1970, p. 69—73.

Colaborările unor autori consacrați la „Luceafărul“.

72. COSMA, Aurel. *Revista „Luceafărul“ sub egida Astei bănățene*. În: *Orizont*, 22, nr. 5, mai 1971, p. 83—87.

73. COSMA, Aurel. *Talente bănățene în literatura și presa bănățeană*. În: *Cuvîntul satelor*, 24, nr. 14, 31 mar. 1940.

Reprodus după ziarul „Universul“ din 21 mar. 1940.

74. (c., g.) [COSMA, George?]. *De vorbă cu „fruncea“*. În: *Reșița*, 2, nr. 2, 12 ian 1936, p. 2.

Interviu cu N. Ivan, „directorul excelenței reviste «Fruncea»“.

75. [CRIȘAN, Ion]. *50 de ani de la apariția ziarului „Poporul românesc“*. În: *Flamura*, 20, nr. 2532, 6 ian. 1973, p. 3.

76. CRIȘAN, Ion. *Condeieri și publiciști țărani*. În: *Caraș-Severinul*, (Reșița) nr. 2, dec. 1972, p. 9.

77. CRIȘAN, Ion. *Liviu Rebreanu și Banatul*. (Fișă de istorie literară). În: *Generații*, (Timișoara) oct. 1968, p. 3.

Referiri la unele mărturii despre scriitor în revistele „Fruncea“ și „Banatul liber“.

78. CRIȘAN, Ion. *Noi dimensiuni ale învățămîntului, artei și culturii*. În vol. Județul Caraș-Severin în anii socialismului. Reșița, 1975.

Interesează aici paragraful „Tipărituri, presă”, p. 150—154.

79. CRÎNGU, Sorin. *O zi de redacție*. (Dacă cititorii ar ști... Tipografia așteaptă informații... Informații... Informații... Ceasul socotelilor) În: *Făclia*, (Timișoara) 5, nr. 172, 6 mai 1945, p. 3.

80. CUPRINSUL „*Analelor Banatului*” pe anii 1928, 1929, 1930. În: *Analele Banatului*, 3, nr. 4, 1930, p. 146—148.

81. DACIA. În: *Reșița*, 5, nr. 27, 9 iul 1939, p. 1.

„Dacă tinerii noștri gazetari — care sînt totuși probați minui-tori de condei — vor reuși să realizeze ziarul de informații atît de necesar regiunii noastre... atunci «Dacia» va fi primul ziar tipărit la Timișoara, care se va răspîndi și la nord de Mureș, unde presa Capitalei ajunge cu întîrziere.”

82. DĂNILĂ, Valeriu. *Reabilitarea revistei Luceafărul*. În: *Vestul*, 10, nr. 2337, 5 nov. 1939, p. 1.

„Ideea unei reviste cu trei secții, anume literară, culturală și artistică, este foarte nimerită și prevedem o frumoasă manifestare indeosebi secției culturale.”

83. DĂNILĂ, Valeriu. *Un alt fel de cotidian*. În: *Vestul*, 9, nr. 2235, 13 sep. 1938, p. 1.

În contextul polemicii pe marginea apariției suplimentului „România de vest”.

84. DELEANU, [Marcu] Mihai[l]. „*Ludimagister*” — *prima revistă pedagogică la Reșița*. În: *Banatica*. [Vol.] 3. Reșița, 1975, p. 317—326.

85. DELEANU, [Marcu] Mihai[l]. *Popas aniversar* — „*Vasiova 40*”. În: *Flamura*, 17, nr. 1680, 13 dec 1969, p. 3.

„Vasiova se înrudește, printre altele, cu contemporana ei «Gura lumii» și cu mai vechile «Gura satului» și «Umoristul», «foaie

giumeția», la cea din urmă «conlucatoru primariu» și apoi «proprietariu, redactoru respundiatoriu și editoriu» fiind Iosif Vulcan.“

86. DELEANU, [Marcu] Mihai[1]. *Publicistica lui Aurel Novac*. În: *Flamura*, 21, nr. 1839, 11 oct. 1970, p. 2.

În contextul unei pagini dedicate condeierilor plugari cărășeni.

87. DELEANU, [Marcu] M.[ihail]. *Ridicarea continuă a nivelului de trai material și cultural al salariaților de la U.C.M.R. în contextul dezvoltării contemporane a Reșiței*. În [monografia]: *200 de ani de construcții de mașini la Reșița. 1771—1971*. Vol. 1. Reșița, 1971.

Despre presa din trecut și de azi a Reșiței. (p. 277—279).

88. DELEANU, Marcu Mihail. *Un deceniu de tipărituri (1968—1978)*. Reșița, 1978.

Sînt inventariate tipăriturile reșițene — și din județul Caraș-Severin — inclusiv periodicele (ziare, foi volante, publicații ale unor instituții și asociații ca Muzeul de istorie, Societatea de științe filologice, cenaclul literar „Semenicul“).

89. DELEANU, [Marcu] Mihai[1] și Scherfer, Iosif. *Petru E. Oancea. Anotimpuri*. Antologie întocmită de... Reșița, 1971.

Utile evocările și declarațiile despre Tata Oancea, editorul revistei „Vasiova“. Dintre recenziile la antologie v. Ion Crișan. În: *Flamura*, 18, nr. 2059, 27 iun. 1971, p. 2.

90. DIACONOVICH, Cornel. *Enciclopedia română*. Publicată din însărcinarea și sub auspiciile Asociațiunii pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, de dr. C. Diaconovici, Tom 1.3. Sibiu, Editura și tiparul W. Krafft, 1898—1904.

91. DR. ILIE GROPȘIANU. În: *Revista Institutului Social Banat-Crișana*, 10, ian.-feb. 1942, p. 157.

Necrolog.

92. DR. VALERIU BRANISCE. În: *Lupta*, 1, nr. 18, 21 ian/3 feb 1907, p. 2.

93. [DRAGOMAN, C.]. *Publicațiile politice și profesionale muncitorești*. Sibiu, 1971.

Bibliografie pe baza fondului existent în colecțiile bibliotecii „Astra” — Sibiu.

94. FLORIȚA-SERACIN, Dan. *Valeriu Braniște*. În: *Orizont*, 19, nr. 8, 23 feb. 1978, p. 6.

95. *FRUNTAȘI de la sate — frunțași de la oraș*. În: *Tribuna Banatului*, 5, seria a 2-a, nr. 5, 1 apr. 1929, p. 3.

Despre gazeta „Cuvintul satelor”.

96. GALBEN Cornel. „*Semenicul*” — o prezență de reală ținută. În: *Scînteia*, 48, nr. 11379, 23 mar. 1979, p. 4.

„Aprecierile elogioase la adresa caietelor de literatură, artă și cultură ale cenaclului literar «Semenicul» din Reșița sînt confirmate încă o dată de ultimul caiet, al șaptelea în ordinea apariției. Sumarul dens, bine structurat pe cele mai diverse probleme ale bogatei vieți culturale și spirituale din această parte a țării, ne propune un univers artistic care a depășit de mult granițele Banatului.”

97. [GAȘPAR, Mihail]. *Dr. Cornel Diaconoviciu*. În: *Drum nou*, 1, nr. 9, 26 aug. 1923, p. 1—2.

Evocare, date biografice, descrierea funeraliilor.

„Memoria lui — pe care o vor uita oamenii — o vor păstra milioane de mărunte litere din care și-a clădit dr. Cornel Diaconoviciu monumentul nepieritor”.

98. GAȘPAR, Mihail. *Act de înființare a ziarului Drum nou (Bocșa)*. În: *Documente literare*. Vol. 1. Țichindeal, Obradovici, Slavici, Delamarina, Gașpar. Colecție îngrijită de conf. dr. Virgil Vintilescu. Timișoara, 1971, p. 300—302.

„Subsemnatul protoereu din Bocșa-Montană Mihail Gașpar înființez și susțin sub răspundere proprie la Bocșa-Montană o gazetă locală, săptămînală, de cuprins economic și cultural, lipsită de orice caracter politic de partid..., avînd în vedere numai cultivarea și instruirea cercului meu de cititori, orientarea spre interesele bine pricepute economice și culturale ale poporului și dezvoltarea gustului pentru citit la popor, prin știri interesante și instructive, precum și articole informative scrise pe înțelesul poporului și în limba bună românească, relative la chestiunile economice și culturale de interes pentru popor și țară.” (p. 300—301).

99. GĂROVINĂ, Ion [Molin, Romulus]. „Acest pasagiu nu poate apărea din cauza cenzurii“. În: Vestul, 6, nr. 1344, 6 apr. 1935, p. 1—2.

Despre cenzura presei și istoricul ei.

100. GĂROVINĂ, Ion [Molin, Romulus]. *Beneficium in Acta non mitto*. În: Vestul, 6, nr. 1336, 28 mar. 1935, p. 1—2.

„Așadar, au existat gazete și acum două mii de ani? Da... Cei dinții care au avut un fel de gazetă a fost poporul românilor“.

101. GĂROVINĂ, Ion [Molin, Romulus]. *De cine se teme Hitler?* În: Vestul, 6, nr. 1365, 7 mai 1935, p. 1.

„Președintele Camerei presei imperiului (Reichspressekammer), Amann, care este totodată și editorul oficiosului Germaniei de azi, a dat trei decrete legi senzaționale chiar și pentru Europa, însăși o senzație acum între celelalte continente. Decretele dovedesc că Hitler are acasă un dușman pe care nu l-a putut răpune cu revolverul și de care are o frică mare... De presa burgheză, de ziarele care nu sunt editate cu fondurile partidului sau ale ministrului propagandei, are Hitler mai mare groază decât de Franța, Anglia și Rusia... Din cele 3870 de cotidiene azi mai apar 2160 și peste un an, poate abia vor mai apărea o mie. Dictatorii după ce trec doi sau trei ani nu au să se teamă de atentate personale dar de critica unei prese libere nu pot dormi nici ziua, nici noaptea... Că ce formidabilă putere este presa chiar și jumătate în lanțuri, o dovedesc aceste trei decrete hitleriste“.

102. GĂROVINĂ, Ion [Molin, Romulus]. *Maiestatea sa, Reclama*. În: Vestul, 6, nr. 1308, 22 feb. 1935, p. 1—2; nr. 1309, 23 feb. 1935, p. 1—2; nr. 1310, 24 feb. 1935, p. 1—2; nr. 1311, 26 feb. 1935, p. 1—2.

„Învățământul asupra publicității (reclamă, propagandă) își lărgeste mereu albia în programul de studii al școalelor superioare din străinătate... La noi în România, nimeni nu știe încă ce este publicitatea. În acest domeniu, noi ne luminăm cu opaițul în secolul electricității și al razelor infrasolare. Capetele încoronate ale învățământului universitar și instrucțiunii nu nasc nici fonduri, nici literatură, nici legi care să admită un învățământ al jurnalului, o școală pentru profesorii poporului: gazetarii — dar să gândească și la întronarea acelei învățături care a devenit pe lângă Maiestatea sa, Presa, o vazală a acesteia și totuși stăpână a opiniei publice!“ (nr. 1308, p. 1).

Articolul este o teorie și o istorie a reclamei, din antichitate și pînă în secolul al XX-lea.

103. GĂROVINĂ, Ion [Molin, Romulus]. *Stăpîna lumii: Presa*. În: *Vestul*, 6, nr. 1382, 29 mai 1935, p. 1—2. (art. În loc de introducere și Presa în cadrul evoluției umane — graiul, cartea și ziarul); nr. 1386, p. 1—2 (art. Un popor fără presă, un popor fără nume); nr. 1387, 4 iun, p. 1—2; nr. 1388, 5 iun, p. 1—2 (art. Megafoanele dictatorilor); nr. 1389, 6 iun, p. 1—2; nr. 1390, 8 iun, p. 1—2; (art. Gazetarii); nr. 1392, 12 iun, p. 1—2 (art. Presa engleză începînd cu sec. XVII); nr. 1393, 14 iun, p. 1—2 (art. Libertatea presei în veacul al XVIII); nr. 1394, 14 iun, p. 1—2. (art. Programul presei engleze); nr. 1395, 15 iun, p. 1—2; nr. 1396, 16 iun, p. 1—2; nr. 1400, 22 iun, p. 1.

104. GĂROVINĂ, Ion [Molin, Romulus]. *Ziarul și dascălul*. În: *Noua gazetă de vest, (Oradea)* 4, nr. 806, 7 feb. 1939.

Despre influența în Banat a ziarului lui D. Birăuțiu „Poporul român“ și a altor gazete.

105. GEIER, Luzian. *Kulturmittler Orendi-Homnau, Zwanzig Jahre seit dem Tode des rumäniendeutschen Publizisten und Schriftstellers*. (Mijlocitorul de cultură O-H. 20 de ani de la încetarea din viață a publicistului și scriitorului de expresie germană din România). În: *Neue Banater Zeitung*, 26 apr. 1974, p. 3.

106. GEORGESCU, Titu și IOANID, Mircea. *Presa P.C.R. și a organizațiilor sale de masă, 1921—1944*. București, Editura științifică, 1963.

Se face o succintă prezentare bibliografică și a celor mai multe periodice ilegale editate sub îndrumarea P.C.R. în Banat. Despre lacunele lucrării în această privință, v. Marin, William. *Contribuții la istoricul presei comuniste din Banat*. În: *Orizont*, 21, nr. 11, nov. 1970, p. 78.

107. GIURASA, Fr. *Gazetarul de provincie*. În: *Valea Berzavei*, 3, nr. 40, 16 sep. 1933.

108. GLĂJA, Mihai. *Poeți țărani și literatura document*. În: *Orizont*, 24, nr. 3, 18 ian. 1973, p. 8.

„Cărturarii țărani bănățeni și-au început activitatea în publicistică colaborînd la diferite ziare românești, cum a fost «Foaia

poporului român» a lui Birăuțiu, de la Budapesta, iar după Unire, scoțind gazete proprii susținute atît material cît și publicistic doar de ei, ziare care au reușit să atragă atenția, la timpul lor, asupra problemelor legate de lumea satului, transformîndu-se în tribune de apărare a intereselor țărănești“.

109. GOIAN, Viorica. *Contribuții la cunoașterea vieții culturale a orașului Caransebeș, pînă la Unire*. În vol.: *File de istorie*. [f.l.] [f.a.].

110. GOLDIȘ, Vasile. *Pentru ziaristii români*. În: *Românul*, 1, nr. 107, 15/28 mai 1911, p. 3.

111. IANCULESCU, Mihai și RADU, Petru. *Contribuții la cunoașterea istoriei școlii bănățene. George Joandrea*. — Studiu monografic — Timișoara, 1970.

G. J. a fost un important animator, pedagog și înzestrat mînuitor al condeiului.

112. HANGIU, I. *Reviste și curente în evoluția literaturii române*. București, Editura didactică și pedagogică, 1978.

113. ILIESCU, Ion. *Bibliografia națională a periodicelor românești*. În: *Orizont*, 22, nr. 4, apr. 1971, p. 76—79.

Recenzie la tomul al 2-lea al Publicațiilor periodice românești, catalogul editat de Academia Română. Importante precizări și completări la descrierea periodicelor din Banat.

114. ILIESCU, Ion. *Cultura și cărturarii bănățeni în deceniile independenței*. Timișoara, 1977.

Interesează mai ales capitolul „Cuvîntul tipărit, o tribună de luptă“.

115. ILIESCU, Ion. *Eminescu în Banat*. Timișoara, 1964.

Diferite aspecte ale receptării operei eminesciene în Banat și o bibliografie (întocmită de Florian Moldovan).

116. ILIESCU, Ion. *Ion Creangă în publicațiile bănățene din trecut*. În: *Analele Universității din Timișoara*, seria Filologie, vol. 4, 1966.

117. ILIESCU, Ion. *Înflorirea culturii și artei*. În vol.: *Timișoara, pagini din trecut și de azi*. Timișoara, 1969, p. 327—372.

Date despre dezvoltarea presei și literaturii timișorene, biblioteci etc.

118. ILIESCU, Ion. *Orizonturi ale culturii în presa literară comunistă*. În: *Generații*, (Timișoara) nr. 8, 1971.

119. ILIESCU, Ion. *Tradiție și contemporaneitate în cultură și artă*. În vol.: *Reșița — istorie și contemporaneitate*. Reșița, 1971.

Din capitolul realizat de cercetătorul timișorean în această monografie, interesează aici subcapitolele dedicate începuturilor presei reșițene în a doua jumătate a secolului trecut, celei din sec. al XX-lea, tiparnițelor și tipografiilor din Reșița (p. 282—289). Informații exacte și utile.

120. ILIESCU, Ion. *Vasile Alecsandri în paginile revistei „Romänische Revue“*. În: *Orizont*, 16, nr. 10, oct. 1965, p. 16—21.

121. ILIESCU, Ion. *Vasile Alecsandri. Pagini bănățene la a 75-a aniversare*. Timișoara, 1965.

Ecoul operei lui V. A., inclusiv în presa din Banat.

122. ILIESCU I[on] și BERWANGER, N[ikolaus]. *Clasicii români în publicația „Romänische Revue“*. În: *Generații*, (Timișoara) nr. 6, 1970.

123. ILIESCU, Ion și BERWANGER, Nikolaus. *Die Klassiker der rumänischen Literatur in den Spalten der deutsche sprachen Zeitschrift „Romänische Revue“*. În: *Lenau-Forum*, (Viena) nr. 3—4, 1970, p. 55—61.

124. ILIEȘIU, Nicolae, *Timișoara. Monografie istorică*, Vol. 1. Timișoara, Editura G. Matheiu, 1943.

Sînt deosebit de utile listele și descrierile din capitolele XI. Tipografii (p. 269—275) și XII. Presa din Timișoara (p. 277—304). „Cea dintîi tipografie din Timișoara e a lui Matei Heimerle, în anul 1771“ (p. 269), unde se tipărește „primul săptămînal din Timișoara: Intelligenz Blatt.“ Între anii 1771 și 1942, la Timișoara au apărut 584 publicații periodice. Lista dată include 138

titluri în limba română (primul fiind „Priculiciu“ — 1874), 163 în limba germană, 176 în limba maghiară, 100 trilingve (română-germană-maghiară) etc.

125. ILOVICI, Mihail. *Tineretea lui Camil Petrescu (1894—1921)*. București, „Minerva“, 1971.

Despre activitatea ziaristică a lui C. P. în Timișoara, capitolele V (Prima ispită a vieții: profesor și ziarist la Timișoara, 1919—1920, p. 195—204) și VII (Ziarist independent la ziarul «Țara» din Timișoara, 1920—1921, p. 218—224).

126. *IMPERATIVUL unei edituri bănățene*. În: *Vestul*, 10, nr. 2291, 19 mar. 1939, p. 2.

„...noi concepem o editură de mari proporții, cu capituluri mari, care, pusă sub aripa secției literare a „Astei bănățene“, să valorifice potențialul de suflet al fiilor acestor meleaguri.“ (V. și P. B. Tot problema unei edituri bănățene. În: *Vestul*, 10, nr. 2298, 19 apr. 1939, p. 2).

127. ION, Grigore. *O revistă bănățeană*. În: *Reșița*, 5, nr. 42, 22 oct 1939, p. 1.

Articol apărut și în *Vestul*, 10, nr. 2335, 24 oct. 1939, p. 2. Preluat după ziarul „Curentul“. Intervenție în problema apariției unei reviste bănățene „despre care se vorbește din nou în vremea din urmă și care va trebui să fie și un cadru, o posibilitate de manifestare, de destăinuire a tinerelor talente“.

128. IORGA, Nicolae. *Istoricul presei românești de la primele începuturi și pînă în 1918*. București, 1922.

129. *ISTORIA literaturii române*. Vol. 1—3. București, Editura Academiei, 1964—1973. (vol. 2, apare în ediția a 2-a revăzută, în 1970).

130. IVAN, N. *O întîietate greșit atribuită*. În: *Scri-sul bănățean*, 9, nr. 3, mar 1958, p. 90—91.

„*Courrier de Moldavie*“ nu este primul ziar tipărit pe teritoriul patriei noastre. „Mult înainte de această dată, apăruseră la Timișoara, și poate și în alte orașe ciscarpatine, publicațiuni periodice în limba germană. Cel dintîi ziar timișorean, despre care ne ferim să afirmăm că ar fi și cel dintîi din țara noastră, este săptămînalul *Intelligenz Blatt*, editat în 1771, de Mathias Heimerle, proprietarul celei dintîi tipografii din oraș“.

131. I[VAN] N. *Presa de ieri — presa de azi*. În: Fruncea, 10, nr. 19, 24 dec 1943, p. 1—2.

„Presa timișoreană de azi îți trăiește epoca cea mai frumoasă din istoria ei“ (p. 2).

132. IVANOV, G. M. *Presa din provincie*. În: Valea Berzavei, 4, nr. 9, 4 mar 1934.

133. *ÎN AMINTIREA scriitorului țăran Ilie Crăciunel*. În: Cuvîntul satelor, 14, nr. 1, 1 ian 1941.

I. C. din Răcășdia este „printre cei dintii țărani bănățeni care au început să scrie la gazetă“, numele lui apărînd „sub articole de fond ale ziarului «Poporul român» din Budapesta, foaia lui Dimitrie Birăuțiu“. În 1919 editează gazeta „Țăranul“. „Pentru întîia dată apare un țăran la noi cu titlul de «redactor»“.

134. JEBELEANU, Al[exandru]. *După douăzeci de ani*. În: Orizont, 20, nr. 10, oct. 1969, p. 3—6.

Revista Orizont și mișcarea literară timișoreană de la apariția „Scrisului bănățean“ (1949).

135. JIVCOVICI, Mirco. *Svedocianstva o srbsko (jugoslovensko)-rumunskim odnosima na kulturnom planu*. [Mărturii despre relațiile sîrbo (iugoslavo)-române pe plan cultural]. București, „Kriterion“, 1977.

Capitolul *Semnale* conține referiri la presa de limbă sîrbă apărută în Banat de-a lungul timpului.

136. JOMPAN, Dumitru. *Folclorul și etnografia în „Foaia diecezană“*. În: Studii de limbă, literatură și folclor. [Vol.] 1. Reșița, 1969, p. 209—215; [vol.] 2, 1971, p. 339—350; [Vol.] 3, 1976, p. 321—336; [vol.] 4, 1978, p. 493—502.

Bibliografie analitică (și exhaustivă) pentru domeniul dat.

137. JOMPAN, Dumitru. *Prezența folclorului literar, muzical și coregrafic în revista „Vasiova“*. În: Studii de limbă, literatură și folclor [Vol.] 2. Reșița, 1971, p. 221—226.

138. JUCU, N. *Cîteva crâmpee din viața poetului și ziaristului Cassian Munteanu*. În: Semenicul, (Lugoj) 1, nr. 5, mai 1928, p. 8—11.

139. JURCHESCU, Liviu. *Cotidianul Banatului*. În: Reșița, 4, nr. 33, 2 oct. 1938, p. 1.

„Este sau nu este necesar ca ținutul să aibă o presă a sa, care să fie scrisă acasă, de oameni de acasă și să apară acasă? Suntem atât de convinși de această necesitate, încât credem că întâi trebuie rezolvată problema cotidianului și numai după aceea a pîinii și a adăpostului... Iată de ce credem că apariția cotidianului bănățean este un înalt imperativ moral și patriotic al Ținutului“.

140. JURCHESCU, Liviu. *Presa românească din Banat de la începuturi pînă la Unire*. În vol.: *BANATUL. Contribuții la cunoașterea unei provincii*. București, 1—7 martie 1943.

Rezumat după cartea lui Aurel Cosma dedicată presei române din Banat.

141. JURCHESCU, Liviu. *Semnătura, menirea și destinul luptătorilor condeiiului*. În: Reșița, 5, nr. 45, 12 nov. 1939, p. 2.

142. JURJICA, Timotei, *Flamura XXX*. În: *Flamura*, 30, nr. 3188, 26 dec. 1978, p. 1—2.

143. JURJICA, Timotei. *Puncte de vedere privind fenomenul condeierilor țărani din Banat*. În: *Semenicul*, (Reșița) nr. 2, oct. 1975, p. 31—33.

144. JURMA, Gheorghe. *Gazetăria țărănească din Banat*. În: *Orizont*, 29, nr. 36, 7 sep. 1978, p. 3.

145. JURMA, Gheorghe. *Ion Stoia-Udrea la 70 de ani. La o întâlnire cu tinerii creatori*. În: *Flamura*, 19, nr. 2225, 9 ian. 1972, p. 3.

146. JURMA, Gheorghe. *Mic dicționar al personalităților culturale din Caraș-Severin*, întocmit de... Reșița, 1976.

147. JURMA, Gheorghe. *Presa și viața literară în Caraș-Severin*. Reșița, 1978.

Prezentare istorică și geografică (Reșița, Bocșa, Caransebeș, Oravița).

148. JURMA, Gheorghe. „Sentinela“ — o publicație bănățeană la începutul secolului XX. În: Orizont, 16, nr. 42, 20 oct. 1977, p. 4.

149. KAKUCS, L. și DUDAȘ, V. *Prima asociație a muncitorilor tipografi din Timișoara*. În: Orizont, 28, nr. 1, 6 ian. 1977, p. 6.

150. *LA AL 50-LEA NUMĂR*. În: Scrisul bănățean, 9, nr. 5, mai 1958.

„Revista «Scrisul bănățean» este prima publicație care, apărând în acest colț al țării, cu regularitate, timp de 9 ani, izbuțește să adune în jurul său forțele scriitoricești vii ale regiunii“.

151. LAȚIA, Trandafir. *Cărturari din Banat*. București, „Cartea românească“, [f.a.].

152. LAY, Emeric. *Tipografiile și presa lugojeană*. În: Neue Banater Zeitung (suplim. Lugosher Anzeiger), 17, nr. 3272, 1 iun. 1973, p. 5.

153. LORIS, Petru. *Dezvoltarea tipografiei timișorene de la 1716 pînă la 1885*. În: Banatul, 3, nr. 11—12, nov.-dec. 1928.

154. LORIS, Petru. *Istoria artei tipografice la Timișoara*. În: Nădejdea, 3, nr. 344, 15 aug. 1923, p. 2; nr. 345, 18 aug. 1923, p. 2.

155. *LUCEAFĂRUL. Revistă cultural-literară și artistică. Timișoara 1975—1942*. (Indice bibliografic) Timișoara, 1979.

Util indice realizat de Biblioteca județeană Timiș și o prefață caracterizînd revista și evoluția ei.

156. LUCHESCU, Gheorghe. *Lugojul cultural-artistic* (Tradiție și contemporaneitate). Timișoara, 1975.

Rețin mai ales atenția paragrafele referitoare la tipar (p. 30—32) și presă (p. 32—37) din capitolul *Tradiții*, datele despre V. Braniște, Gh. Joandrea, C. Miu-Lerca, A. E. Peteanu ș.a. din cap. *Personalități*, precum și bogata bibliografie din finalul cărții.

„Cele dintii tiparnițe lugojene datează de la mijlocul secolului al XIX-lea (19 februarie 1952). Carl Traunfellner a pus bazele primei tipografii în Lugoj (...), a cărui activitate a fost cu succes continuată de Iohann Wentzely, al doilea soț al văduvei Traunfellner, care a editat primul ziar «Lugoscher Anzeiger» (nr. 1 în 4 iunie 1853) și unele imprimări pentru autoritățile administrative.“ Apoi „în tipografia lui Carl Traunfellner fiul s-au tipărit ziarele românești «Deșeptarea», «Banatul», »Mese-riașul«, precum și unele publicații germane și maghiare“ (p. 30)

157. LUCHESCU, Gheorghe. *Rolul presei lugojene în publicarea și interpretarea folclorului literar*. În: *Folclor literar*. Vol. 5. Timișoara, 1975.

158. LUCHESCU, Gheorghe, *Tiparnițe lugojene*. În: *Orizont*, 25, nr. 49, 6 dec. 1974, p. 6.

159. LUPAȘ, Ioan. *Contribuțiuni la istoria ziaristicii românești ardelene*. Sibiu, Editura „Asociațiunii“ (As-tra), 1926.

Periodizarea dezvoltării ziaristice e făcută astfel: 1. De la primele încercări ale lui Piuariu Molnar (1789) la 1838 (singura izbîndă e „Biblioteca românească“ a lui Carcalechi și Bojîncă); 2. De la 1838 (cînd apar „Gazeta Transilvaniei“ și „Foaia pentru mîntu“ de la Brașov) și pînă la 1884 (anul înființării „Tribunei“ de la Sibiu); 3. De la 1884 la 1914. „Timpul acesta de trei decenii de la înființarea „Tribunei“ din Sibiu pînă la izbucnirea războiului mondial poate fi considerat cu drept cuvînt ca epoca de înflorire a ziaristicii românești ardelene, ale cărei organe cotidiene din Brașov, Sibiu, Timișoara, Lugoj și Arad îmbrățișau cu toată solitudinea problemele vieții românești de pretudindeni, le discutau cu pricepere și demnitate, formînd și îndrumînd astfel opinia publică spre o înaltă înțelegere a menirii istorice rezervate neamului nostru, spre muncă devotată și spre sacrificii neconținute pentru îndeplinirea acestei meniri istorice.“ (p. 25—26).

160. LUPAȘ, Ioan. *Din trecutul ziaristicii românești*. Arad, 1916.

161. LUPU, Ioan, CAMARIANO, Nestor și PAPADI-MA, Ovidiu. *Bibliografia analitică a periodicelor românești (1790—1858)*. Vol. 1—6. București, Editura Academiei 1966—1972.

162. MARICA, George Em. *Studii de istoria și sociologia culturii române ardelenne din secolul al XIX-lea*. Vol. 1. Cluj-Napoca, „Dacia“, 1977.

Interesează mai ales capitolul Contribuții la problema abonațiilor periodicele românești pînă la primul război mondial. Cei mai mulți abonați la periodicele românești (pînă la 1918) erau din Banat.

163. MARIN, William. *Contribuția intelectualității bănățene la lupta antifascistă din România (1933—1944)*. In: Orizont, 20, nr. 8, aug. 1969, p. 19—25.

Despre rolul unor reviste ca: „Țărănismul bănățean“, „Vrerea“, „Das Freie Wort“, „Neue Zeitung“.

164. MARIN, William. *Contribuții la istoricul presei comuniste din Banat (1921—1944)*. In: Orizont, 21, nr. 11, nov. 1970, p. 5—14.

165. MARIN, William. „Das Freie Wort“ (*Cuvîntul liber*). In: Studii de istorie a Banatului. Vol. 2. Timișoara, 1970, p. 247—255.

166. MARIN, William. *Gazeta socialistă „Banater Arbeiter-presse“ (Presa muncitorească din Banat) 1925—1927*. In: Studii de istorie a Banatului. Vol. 3. Timișoara, 1974, p. 118—134.

167. MARIN, William. *Gruparea literară democratică și antifascistă „Vrerea“*. In: Orizont, 21, nr. 2, feb. 1970, p. 89—92.

„După ce au apărut 19 numere ale săptămînalului, «Vrerea» își schimbă la începutul anului 1933 profilul, transformîndu-se într-o revistă literară și social-politică. Cu acest profil, «Vrerea» a apărut în anii 1933—1937 și 1945—1947. În jurul revistei s-au strîns numeroși intelectuali cu convingeri democratice iar unii chiar cu vederi marxiste.“ (p. 91).

168. MARIN, William. *O revistă antifascistă influențată de PCR*. In: Orizont, 22, nr. 3, mar. 1971, p. 14—22.

Despre revista „Țărănismul bănățean“, condusă de Gh. Ciorman.

169. MARIN, William. *Unirea din 1918 și poziția șvabilor bănățeni*. Timișoara, „Facla“, 1978.

Referiri la periodicele (mai ales de limbă germană) din Banat și la activitatea acestora în perioada Unirii.

170. MARIN, William și OANCEA, Gheorghe. *Mișcarea antifascistă și revoluția populară în Banat*. Timișoara, 1971.

Multe referiri și la presa momentului.

171. MATICHESCU, Olimpiu. *O tribună de luptă — presa tineretului revoluționar din România*. București, 1972 (colecția „Biblioteca de istorie“).

172. METEA, Octavian. *Contribuția lui Iuliu Grozescu la lupta antimonarhică*. In: *Scrisul bănățean*, 14, nr. 12, dec. 1963, p. 66—67.

173. METEA, Octavian. *Publicistica lui Vinčențiu Babeș*. In: *Orizont*, 21, nr. 11, nov. 1970, p. 85—87.

174. METEA, Octavian. *Trepte spre lumină în Valea Carașului*. In: *Orizont*, 20, nr. 2, feb. 1969, p. 89.

Despre revista școlară „Vîrste cărășene“ (1969) de la Grădinari și despre gazetele apărute în satele cărășene în perioada interbelică.

175. MIHAILOVICI, Mircea. *Reviste școlare reșițene de ieri și de azi*. In: *Flamura*, 18, nr. 1924, 21 ian. 1971, p. 2.

176. MIHALACHE, C. N. *Școala din Banat în publicistica lui Camil Petrescu*. In: *Orizont*, 21, nr. 10, oct. 1970, p. 77—78.

177. MILLEKER, Felix. *Geschichte des Buchdruckes und des Zeitungswesens im Banat 1769—1922*. (Istoria tiparului și a presei în Banat 1769—1922). Biserica Albă (R. S. F. Iugoslavia), 1926.

178. [MIU-LERCA, C.] *Anumita presă din Banat continuă alimentarea unei periculoase diversiuni.* In: Vestul, 9, nr. 2236, 15 sep. 1938, p. 1, 4.

Reactualizarea problemelor presei bănăţene pornind de la apariţia suplimentului „România de vest“ editat de ziarul „România“ condus de Cezar Petrescu.

Acelaşi pregnant spirit regionalist caracteristic lui C. Miu-Lerca: „Bănăţean e oricine care are o comuniune cu acest pământ, cu condiţia să se fi asimilat sufleteşte în masa românească bănăţeană. Să trăiască şi să se integreze, deci, în postulatele spirituale ale baştinei.“

179. MIU-LERCA, C. *Frământări în jurul problemei unui mare cotidian al Banatului.* In: Vestul, 9, nr. 2231, 4 sep. 1938, p. 1, 4.

„La Timişoara, gazetari, publicişti, intelectuali reactualizează problema unui mare cotidian al Banatului.“ Despre diferite variante şi posibilitatea ca „Vestul“ (v. iniţiativele sale) „să devină acel mult visat mare cotidian al Banatului.“

180. M[IU]-L[ERCA], C. *Gazetarii.* In: Vestul, 9, nr. 2268, 28 nov. 1938, p. 1.

Criza materială a presei şi gazetarilor.

181. MIU-LERCA, C. *Inaugurarea unei „încumetări“.* In: Vestul, 9, nr. 2232, 6 sep. 1938, p. 1.

Despre apariţia confratelui „România de vest“, conferinţa lui Cezar Petrescu la Timişoara („Literatura şi munca bănăţeană“), despre un ziar local etc. Din articolul „Presa din provincie“, publicat de Cezar Petrescu în suplimentul gazetei sale „România“ reţinem: „Colecţiile vechilor ziare locale, îndeosebi din Banat şi Ardeal, cuprind o adevărată comoară de material informativ, nu numai asupra întâmplărilor vremelnice, ci de-o substanţă mai densă şi mai durabilă; material documentar de folclor, de tradiţii, de specific naţional şi local, de psihologie particulară ţinutului, o permanentă arhivă şi antologie. / Aceasta a fost marea virtute, în afară de trecutul marilor lupte, aceasta a fost marea virtute a presei româneşti din Banat şi Ardeal.“

182. M[IU]-L[ERCA], C. *Întiul act al tragediei presei din provincie.* In: Vestul, 9, 2193, 7 iun. 1938, p. 1.

Despre reducerea la apariţia bilunară a celor mai multe ziare şi reviste din Timişoara, Lugoj, Caransebeş, Reşiţa, Oraşu etc.

Reprodus (fără specificare) şi în „Reşiţa“, 4, nr. 23, 12 iun. 1938, p. 1.

183. M[IU]-L[ERCA], C. *Permisele CFR ale ziariștilor*. In: Vestul, 8, nr. 1858, 7 feb. 1937, p. 1.

„În Banat nici ziarele, nici sindicatele, nici ziariștii personal nu primesc nici un permis pe CFR.“

184. M[IU]-L[ERCA], C. *Presa bănățeană...?!* In: Vestul, 9, nr. 2180, 8 mai 1938, p. 1, 4.

Despre diferite aspecte ale presei bănățene a timpului (de la însăși condiția presei locale, la problemele materiale, sprijinul statului etc.). „... O primă distincție: presa care apare în Banat, pentru a o deosebi de ziarele care apar în alte provincii cu activitate extinsă și asupra Banatului. (...) Apoi însăși presa care apare în Banat se subdivizează foarte precis: presă bănățeană și presă din Banat. Și iată de ce aceste nuanțe: presa bănățeană a răsărit din inexorabile necesități locale, din nevoi, din probleme băștinașe, neînțelese, nesatisfăcute — iar presa din Banat, anumiți noastră presă, a răsărit din condițiile mai bune de trai ale acelor care dacă nu s-au simțit bine la Satu Mare au pornit la Oradea, dacă nici acolo n-au reușit au pornit-o mai spre sud, poposind la Arad sau descălecind la noi, la Timișoara. Și invers. Aceasta e presa de fluctuație, de dute-vino, după timpuri și posibilități. (...) Presa bănățeană adevărată n-a cunoscut migrațiuni și oscilații. (...) Situată pe o platformă de intelectualitate, ea trebuie să fie întotdeauna la înălțimea spirituală a problemelor identificate cu însăși provincia.“

185. M[IU]-L[ERCA], C. *Presa din provincie* In: Vestul, 9, nr. 2186, 22 mai 1938, p. 1.

186. M[IU]-L[ERCA], C. *Presă și municipalitate*. In: Vestul, 9, nr. 2173, 19 apr. 1938, p. 1.

Noile reglementări în defavoarea presei, discontinuitățile în asigurarea colecțiilor de ziare pentru biblioteci.

187. M[IU]-L[ERCA], C. *Serviciul presei*. In: Vestul, 9, nr. 2190, 31 mai 1938, p. 1.

Serviciile de presă înființate pe lângă instituțiile publice.

188. MIU-LERCA, C. *Un nou succes de etapă...?* In: Vestul, 9, nr. 2238, 20 sep. 1938, p. 1—2.

Din nou despre presa locală și înființarea unui cotidian în contextul polemicii stîrnite de apariția suplimentului „România de vest“.

189. MOGÎLDEA, Ion. *Un fenomen unic în lume: Plugarii condeieri din Banat*. In: Almanahul ziarului Satul socialist, 1971, p. 18—19.

„O îndatorire de seamă atât a Institutului de folclor, a Muzeului de literatură, a Institutului de literatură «G. Călinescu», a istoriei literare în general, este fără îndoială aceea de a se opri cu interes, respect și dragoste asupra acestui original moment literar, unic în lumea întreagă prin longevitatea lui și prin formele sale de expresie scriitoricească.” (p. 19).

189. MOLDOVAN, Florian. „*Albina*“ acum 100 de ani. In: Presa noastră, 11, nr. 9, sep. 1966, p. 36—38.

190. MOLDOVAN, Fl[orian]. *Arghezi în publicații bănățene*. In: Orizont, 16, nr. 5, mai 1965, p. 108.

Intr-un număr consacrat lui Tudor Arghezi.

191. MOLDOVAN, Florian. *Colaboratorii revistei „Orizont” (1949—1969)*. Indice alfabetic. In: Orizont, 20, nr. 10, oct. 1969, p. 97—112.

192. MOLDOVAN, Florian. *Contribuție la bibliografia lui Mihai Eminescu*. In: ILIESCU, Ion. *Eminescu în Banat*. Timișoara, 1964, p. 125—146.

Cuprinde: Opera lui Eminescu tipărită în Banat; comentarea vieții și operei în publicațiile bănățene; publicații nebănățene despre Eminescu în Banat.

193. MOLDOVAN, Florian. *Istoria Timișoarei oglindită în presă*. (Contribuții la un indice bibliografic alfabetic). In: Orizont, 20, nr. 9, sep. 1969, p. 40—41.

194. MOLDOVAN, Florian. *Presa ardeleană și bănățeană în sprijinul războiului de independență*. In: Presa noastră, 12, nr. 4, apr. 1967, p. 25—27.

195. MOLDOVAN, Florian. *Presa din Transilvania și Banat în sprijinul războiului de independență*. In: Orizont, 27, nr. 18, 7 mai, 1976, p. 1, 4.

196. MOLDOVAN, Florian. *Presa timișoreană de-a lungul timpului*. In: Generații, nr. 3, sep. 1969.

197. MOLDOVAN, Florian. *Publicistica lui Eftimie Murgu*. In: *Flamura*, 1 (17), seria II, nr. 12 (1591), 4 mai 1968, p. 2.

198. MOLDOVAN, Florian. *Revista „Priculiciu“*. Prima publicație periodică în limba română apărută la Timișoara (aprilie 1874—sept. 1875). In: *Orizont*, 25 nr. 15, 11 apr. 1974, p. 12.

199. MOLDOVAN, Florian. *Sumarul revistei Orizont pe anul 1964*. In: *Orizont*, 16, n. 1, ian. 1965, p. 88—95.

200. MOLDOVAN, Florian. *Sumarul revistei Orizont pe anul 1965*. In: *Orizont*, nr. 12, dec. 1965, p. 91—96.

201. MOLDOVAN, Florian. *50 de ani de la unirea Transilvaniei cu România. Spicuri din presa bănățeană a vremii*. In: *Presa noastră*, nr. 9—10, 1968, p. 58—59.

202. MOLDOVAN, Sim. Sam. *Oravița de altădată și teatrul cel mai vechi din România*. Oravița, Tipografia Felix Weiss, 1938.

Primul periodic orăvițean este „Gazeta săptăminală“ editată de macedo-românul Ion Konstantiny, în 1818—1820.

203. MOLIN, R[omulus] S. *Hirtia. Însemnările unui ziarist drumeț*: In: *Curierul Banatului*, 26, nr. 19, 8 mar. 1945, p. 1, 3; nr. 20, 12 mar. p. 1.

„«Raționalizarea» și «contingentarea» hîrtiei — problemă și imperativ în toate țările...“

204. MOLIN, Romulus S. *Românii din Banat*. Ediția a 2-a. Revăzută și adăugită de Virgil Molin. Timișoara și Craiova, Editura autorilor, 1932.

Sînt amintiți, cu mențiunea: Publicist (ziarist): Mocioni Alexandru, Rotariu Pavel, Simu Ioan, Ardeleanu Gh., Diaconovici Cornel, Păcățean Teodor, Popovici Gh., Braniște Valeriu, Peteanu Aurel, Cosma Aurel (p. 127—128).

205. MOLIN, Romulus S. *Ziaristul și Presa de azi*. In: *Curierul Banatului*, 26, nr. 37, 21 mai 1945, p. 1.

În notă: „Articol cenzurat sub dictatura antonesciană“.

„Trăiesc și eu acești ani de război în dreapta și în stînga

în străinătate unde m-am întâlnit nu numai cu ziaristi străini, ci și cu popoare străine. Cu toți simțesc și resimțesc situația grea a ziaristului, acest mare dascăl de popoare, care nu mai poate vorbi liber, așa că spiritul pe care-l reprezintă nu mai are nici un răsunet, nu mai însuflețește, nu mai mișcă lumea așa cum o dorește el.“

206. MOLIN, Virgil și ȘERBESCU, Pompiliu. *Presa de provincie și regimul juridic al presei în România*. Cîteva constatări și cîteva propuneri. De... Cu o prefață de Șt. Vlădescu. Craiova, „Scrisul românesc“, 1942.

Interesează mai ales paginile 19—51, referitoare la presa din provincie.

207. MUREȘIANU, Ion B. *Din trecutul slovei bănățene*. Timișoara, „Dacia“, 1940.

Despre tipar în evul mediu și dezvoltarea culturii în Banat.

208. MUREȘIANU, Ion B. *Din trecutul tiparnițelor timișorene*. In: *Dacia*, 1, nr. 78, 22 oct. 1939, p. 2.

209. MUREȘIANU, Ion B. „*Presa bănățeană*“. In: *Vestul*, 9, nr. 2237, 18 sep. 1938, p. 3.

Punct de vedere în dezbaterea lansată după apariția suplimentului „România de vest“.

210. NEAMȚU, Gelu. *Din corespondența lui Pavel Rotariu privind ziarul „Luminătoriul“ (1880—1894)*. In: *Banatica*. [Vol.] 2. Reșița, 1973, p. 235—249.

„Pe lângă o dirzenie politică remarcabilă, Rotariu era și un ziarist de vocație, cu o ucenicie strălucită făcută pe lângă Vincentiu Babeș și Giorgiu Popa, la ziarul *Albina* (...) ... În 17 martie 1880, reușește să pună bazele primului ziar politic românesc din Banat, *Luminătoriul*, care în ianuarie 1894 se transformă în cotidianul *Dreptatea*.“ (p. 235).

211. NĂDĂBAN, T. *Evenimentele din anul 1918 oglindite în presa religioasă din Banat*. In: *Mitropolia Banatului*, 18, nr. 10—12, nov.—dec. 1968, p. 678—682.

212. NEDELA, Vasile. *Istoricul gazetei noastre* [Curierul Banatului]. In: *Curierul Banatului*, 25, nr. 1, ian. 1945, p. 1—2.

Gazeta „Curierul Banatului“ (înființată și condusă de Iancu Conciatu) a apărut la 1 ian. 1920; editată întâi în trei limbi,

apoi numai în românește, preponderent economică, în cursul timpului fiind revistă sau ziar. „Urmind drumul marilor preferenți și al creațiilor românești de după războiul întregirii, ziarul nostru a apărut un timp oarecare și la Oravița ca organ politic ajutând la consolidarea și îndrumind viața politică în noul județ Caraș. Tot aici cu prilejul ridicării monumentului Eftimie Murgu la Bozovici și a manifestațiilor care au avut loc cu acest prilej în 1929 publicațiunea noastră a apărut într-un impozant număr cultural, la care au colaborat condeei valoroase...” (p. 2).

213. NEGREA, Elena. *Fenomenul condeierilor plugari din Banat*. In: Orizont, 26, nr. 26, 27 iun. 1975, p. 5.

214. NEGRU, Ion. *Gheorghe Birăescu*. (Viața și munca unui statistician român). Extras din „Analele Institutului Statistic al României”, vol. 3 (1945—1946), nr. 7. București, „Cercul bănațenilor”, 1947.

De reținut: lista privind activitatea publicistică (p. 28—30) și considerațiile privind interesul pentru problemele demografice ale Banatului.

215. NEMOIANU, P. *Amintiri din copilărie*. București, „Cartea românească”, 1939.

Capitolul consacrat lui Cassian R. Munteanu cuprinde numeroase aspecte referitoare la activitatea gazetărească a lui C. R. M.

216. NEMOIANU, P. *Viața și activitatea lui Cassian R. Munteanu*. Lugoj, 1927.

Pe același subiect autorul s-a manifestat și în ziarul „Vestul”, Timișoara, 1930, nr. 152—162.

217. NETEA, Vasile. *Spre unitatea statală a poporului român*. Legături politice și culturale între anii 1859—1918. București. Editura științifică și enciclopedică, 1979.

Cap. IX — Legături prin cărți, ziare și reviste — pentru temă și contextul politic și spiritual din Transilvania și Ungaria (p. 309—401).

218. NOVACOVICI, Emilian. *Monografia comunei Răcășdia, județul Caraș-Severin, de la anul 1777—1922*, întocmită și editată de... Oravița, Tipografia Felix Weiss, 1923.

Date despre răspîndirea și lectura ziarelor la început de secol. (p. 75—76).

219. OALLDE, Petru. *Geneza fenomenului cărturarilor țărani bănățeni*. In: *Flamura*, 21, nr. 1839, 11 oct. 1970, p. 2.

„Mișcarea scriitorilor și publiciștilor țărani a constituit, în perioada interbelică, o reacție față de noile direcționări din cultura bănățeană. Neglijată de noua generație de intelectuali, țăranimea bănățeană, situată pe o treaptă superioară de cultură, înțelege să-și apere singură interesele (...) Punctul esențial, definitoriu al programului mișcării condeierilor țărani bănățeni este, după părerea noastră, produsul a cel puțin trei factori: școala țărănească, reacția față de direcții novatoare din cultura bănățeană interbelică și reflex al neosămănătorism-poporanismului.“

220. OALLDE, Petru. *Implicații la biografia lui Liviu Rebreanu: Vasile Rebreanu — tatăl scriitorului — colaborator al „Gazetei poporului“ din Timișoara*. In: *Semenicul*, (Reșița) nr. 2, oct. 1975, p. 38—39.

221. OALLDE, Petru. *O revistă de stînga. De vorbă cu publicistul Ion Stoia-Udrea*. In: *Virste cărășene*, (Grădinari) 1, nr. 1, 1968, p. 15—21.

Despre revista „Vreerea“.

222. OALLDE, Petru. *Prima tipografie românească din Banat*. In: *Caraș-Severinul*, nr. 3, 1973, p. 2.

Tipografia lui S. Pocreanu de la Reșița, 1884.

223. OALLDE, Petru. „*Scris-am scris răvașe gliei*“. In: *Albina*, 75, seria II, nr. 24, 15 iun. 1972, p. 5.

Pagină despre plugarii condeieri din Banat.

224. ODANGIU, Marian. *Semenicul*. In: *Orizont*, 30, nr. 15, 13 apr. 1978, p. 7.

„Pe drept cuvînt s-a spus, în legătură cu cenaclul «Semenicul» de la Reșița, că fiecare apariție, individuală sau colectivă a membrilor săi, marchează o etapă distinctă în continuarea unei personalități specifice a vieții culturale din această parte a țării.“

225. OMAGIU lui Valeriu Braniște. Brașov, Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă, 1968.

Studii despre V. B. (între care cele semnate de I. D. Suciuc despre V. B. și Banatul, Mircea Băltescu despre V. B. ziarist), anexe și bogată bibliografie.

226. OPRIS, Tudor. *Reviste literare ale elevilor. 1834—1974. Istoria presei școlare românești. București, Editura didactică și pedagogică, 1977.*

227. OLT, Gh. Lică. *Note bibliografice asupra activității literare a scriitorului Lucian Costin. Caransebeș, 1943.*

228. OSTOICI, E. *Organe de presă din Transilvania și Banat angajate în lupta poporului român pentru statul național unitar român. In: Studii de istorie a Banatului. Vol. 5. Timișoara, 1978, p. 114—122.*

229. P. G. *Un sat înviat [Șoșdea]. In: Cartea satului (Lugoj), 4, nr. 24, 17 iul. 1974, p. 2—3.*

230. PERVAIN, Iosif, CIURDARIU, Ana și SASU, Aurel. *Românii în periodicele germane din Transilvania 1778—1840. Bibliografie analitică. București, Editura științifică și enciclopedică 1977.*

231. PETEANU, A. E. *Din galeria marilor dispăruți ai Banatului (figuri reprezentative). Vol. 1. Dr. Alexandru de Mocsonyi. 1841—1909. Lugoj, Tipografia Corvin, 1934, p. 61—64.*

Despre ziarul „Dreptatea“, întemeiat de Alexandru Mocioni și redactat de Corneliu Diaconovici și Valeriu Branîște.

232. PETEANU, A. E. *Din galeria marilor dispăruți ai Banatului (figuri reprezentative). Vol. 2. Coriolan Brediceanu 1850—1909. Lugoj, Tipografia Corvin, 1935, p. 59—60.*

233. PETEANU, A. E. *Din galeria marilor dispăruți ai Banatului (figuri reprezentative). Vol. 4. Prof. dr. Valeriu Branisce 1869—1928. Lugoj, Tipografia Corvin, 1938.*

Cap. 4 se ocupă de activitatea ziaristică, publicistică și culturală a lui V. B.

234. PETEANU, A. E. *Jubileul de 20 de ani al ziarului Răsunetul. (O mare biruință a presei din Banat). In: Răsunetul, 21, nr. 20, 17 mai 1942, p. 1—2.*

235. PETEANU, A. E. *Problema presei române din Banat*. În: Al V-lea Congres al „Federației Naționale a Presei din Provincie“, Craiova 6—7 septembrie 1936. Prezintă situația și istoricul presei bănățene.

236. PETEANU, A. E. *Prof. dr. Valeriu Branisce*. În: Revista Institutului social Banat-Crișana, 11, sep.—oct. 1943, p. 381—388.

Activitatea politică și gazetărească a lui V. B.

237. PETRESCU, Camil. *Între scriitori și ziariști*. În: Progresul, 11, nr. 23, 16 iun. 1923, p. 2—3.

238. PETRESCU, Camil. *Trei primăveri*. Ediție alcătuită de Simion Dima. Timișoara, „Facla“, 1975.

Cuprinde studii și evocări despre perioada bănățeană a lui C. P. și articolele publicate de acesta în presa timișoreană. Utilă „lista articolelor publicate de Camil Petrescu în periodicele bănățene“ (p. 239—246), listă alcătuită de Aurel Cosma. Dintre articolele lui Camil Petrescu semnalăm cele despre: Cassian Munteanu; Literatura țărănească; „Zorile“ — revistă lugojeană; Sindicatul ziariștilor din Banat; iar dintre evocările surprinzând și activitatea gazetarului C. P. în Banat, pe cele semnate de T. L. Birăescu, Aurel Cosma, Ion Crișan, Nicolae Roman.

239. PETRICA, Ilie. *Publicistul Romulus Molin*. În: Semenicul, (Reșița) nr. 2, oct. 1975, p. 57—58.

240. PETRICA, Ilie. *Virgil Molin*. În: Semenicul, (Reșița) nr. 3, 1976, p. 61.

241. PETRICA, Nicolae. *Amintiri despre un profesor bănățean*. În: Orizont, 23, nr. 3, mar. 1972, p. 82—85.

La un deceniu de la moartea profesorului, publicistului, folcloristului A. E. Peteanu.

242. PETRICA, Petru. *Gazetele țărănești din Banat*. În: Orizont, 24, nr. 10, 8 mar. 1973, p. 8.

„Țărănimea bănățeană dorea să aibă, în haosul politic și social de pe atunci, gazete de luminare, de povățuire și de îndrumare a maselor — îndeosebi după cum erau admirabilele gazete populare de la Orăștie «Libertatea», cu adausele ei «Foaia interesantă», «Tovărășia» și «Bobîrnacul», și ale lui Dimitrie Birăuțiu de la Budapesta «Foaia poporului român», «Foaia ilustrată» și «Cucu».“

243. PETRICA, Teodor P. *Plugari aleși*. In: Vestul, 10, nr. 2308, 1 iun. 1939, p. 3.

Despre plugarii cărturari, scriitori, ziariști.

244. POCREAN, Emil. *Un mare medic bănățean di secolul trecut*. [Pavel Vasici]. In: Calendarul Banatului. Anul 1935. Timișoara, Editura Libr. Globul [1935], p. 62—63.

Despre colaborările (și inițiativele publicistice) ale lui P. V. „La Brașov publică o serie de articole medicale și este fondator la următoarele reviste: «Transilvania», «Gazeta Transilvaniei», «Foaie pentru minte, inimă și literatură»... la Timișoara, ... la 1876, scoate revista «Higiena și școala» cu subtitlul «Foaie pentru sănătate, morbi, și educațiune în 24 pagini.» (p. 63).

245. POPA, Eugen Victor. *O pagină din gazetăria veche bănățeană*. „*Revista Lipovei*“. In: Fruncea, 4, nr. 42, 31 oct. 1937, p. 4—5.

Primul număr apare la 14/26 oct. 1895.

246. POPEANGĂ, V. *Presa pedagogică din Transilvania 1860—1918* [București], Editura didactică și pedagogică, 1966.

247. POPESCU, Dan. *Din istoricul presei bănățene pînă la primul război mondial*. In: Radovi Simpoziunja, Panciova (R. S. F. Iugoslavia), 1971.

Cu referiri la presa română, sîrbă, germană.

248. POPESCU, Dan. *Note despre istoricul presei lugojene*. In: Drapelul roșu, 26, nr. 7715, 29 oct. 1969, p. 2 nr. 7741, 28 nov. p. 2.

249. POPESCU, Octavian. *Din începuturile presei la Caransebeș*. In: Făclia, (Caransebeș) 1—8 dec. 1977, p. 2.

250. *PRESA BĂNĂȚEANĂ*. In: Țărănimea, 1, nr. 2, 5 iul. 1925, p. 1.

Interesante statistici ale periodicelor bănățene (și din România). În 1925 erau în Banat 22 de ziare. Dar... „de ce n-am avea și noi un cotidian românesc?“

251. *PRESA* din provincie. In: Reșița, 2, nr. 36, 6 sep. 1936, p. 1.

252. *PRESA MUNCITOREASCĂ și socialistă din România.*

Vol. 1. (1865—1900). Partea 1 (1865—1889), partea a 2-a (1890—1900). București, Editura politică, 1964.

Vol. 2. (1900—1921). Partea 1 (1900—1907). București, Editura politică, 1966. Partea a 2-a (1907—1916). București, Editura politică, 1968.

Vol. 3 (1917—1921). Partea 1 (sept. 1917 — iunie 1919). București, Editura politică, 1971. Partea a 2-a (iulie 1919 — mai 1921). București, Editura politică, 1973.

Vol. 4. *Presa comunistă și a organizațiilor de masă create și conduse de Partidul Comunist Român (1921—1924).* București, Editura politică, 1978.

253. *PRESA SATIRICĂ românească din Transilvania, 1860—1918.* Antologie, studiu introductiv, note, glosar și anexe de Livia Grămadă. Cluj, „Dacia”, 1974.

„În primii ani ai dualismului, presa satirică românească din imperiu e reprezentată la Pesta de «Gura satului» (1867—1870), după care își face apariția «Priculiciu» (1872) lui I. Grozescu și revistele manuscrise sau litografiate ale studenților români de la Universitatea vieneză («Urzica», 1874, «Pipărușa», 1878) și pestană («Roza cu ghimpi», 1876). În aceeași perioadă centrul publicisticii satirice românești se mută de la Pesta în cele mai importante orașe ale Banatului și Crișanei: Timișoara, Arad, care cunoscuseră pe atunci o mare dezvoltare în urma intensificării comerțului” (p. 14). În ultimele decenii ale secolului al XIX-lea centrele sînt în sud: Sibiu, Brașov ori Oradea, atingînd punctul culminant. La începutul secolului se afirmă din nou gazetarii din vestul Transilvaniei (foile budapestane).

254. *PROF. DR. Ioan Roșiu-Roșioru.* Omul și scriitorul. Treizeci de ani de activitate publicistică. In: Reșița, 3, nr. 50, 12 dec. 1937, p. 2.

255. *PUBLICAȚIUNILE periodice românești (ziare, gazete, reviste).* Descriere bibliografică de Nerva Hodoș și Al. Sadi Ionescu din serviciul Bibliotecii Academiei

Române. Cu o introducere de Ioan Bianu, bibliotecarul Academiei Române. Tom 1, catalog alfabetic 1820—1906. București, Librăriile Socec et. comp. și C. Sfetea, Leipzig — Viena, 1913.

Tom 2, 1907—1918 și supliment 1790—1906, de George Baiculescu, Georgeta Răduică și Neonila Onofrei. București, 1969.

256. RELEA, V. *Petru Bandu*. In: Stavila, 2, nr. 11, 4 feb. 1945.

257. ROMAN, Nicolai. *Un inovator al tiparului românesc: dl Virgil Molin* (Un tânăr bănățean revoluționează arta grafică română). In: Țărănimea, 1, nr. 17, 18 oct. 1925.

258. „ROMÄNISCHE REVUE“. Studiu monografic și antologie. Timișoara, „Facla“, 1978.

„Datorită programului ei politic precum și a ținutei publicistice și spirituale îngrijite, *Romänische Revue* prezintă interes atât pentru cititorii români cât și pentru cei germani, fapt ce ne-a determinat să includem în această carte prezentarea monografică a revistei atât în limba română cât și în limba germană.“ (p. 5). „În ultimul cuvânt către cititori, redacția se referă la faptul că cel puțin pînă în anul 1890 această revistă a fost singurul organ de presă românească care a adus în fața opiniei publice din spațiul lingvistic german informații cuprinzătoare despre lupta poporului român pentru unitate națională și pentru progres cultural. (...) Ecoul pozitiv al acestei publicații în spațiul lingvistic german s-a datorat pe de-o parte bogatului material informațional despre realizările și despre problemele poporului român, prin care politicianul și istoricul, etnograful și cercetătorul literar și-au întregit imaginea despre poporul nostru încă prea puțin cunoscut în Europa, pe de altă parte faptul că *Romänische Revue* a manifestat interes față de relațiile culturale româno-germane. Un merit important al revistei constă în popularizarea literaturii române în Germania, publicînd traduceri în limba germană din folclorul românesc, traduceri din autori de frunte, din marii noștri clasici: Alecsandri, Eminescu, Creangă, Slavici ș.a.“ (p. 62).

259. ROSETTI, Dimitrie R. *Dicționarul contemporanilor din România (1800—1898)*. București, Editura Litograf. „Populara“, 1898.

260. ROȘIU-ROȘIORU, I. *Făclii aprinse. Ieri și azi. Un sfert de veac în slujba unei idei*. Timișoara, Editura autorului, 1933.

În *Pro-domo* sînt evocate preocupările sale gazetărești și literare. În 1919 a înființat prima gazetă românească la Deva: „Curierul Hunedoarei“.

261. ROȘIU-ROȘIORU, I. *Problema presei timișene*. Însemnările unui vechi publicist bănățean. In: Vestul, 9, nr. 2231, 4 sep. 1938, p. 1—2.

„Dar în virtutea dreptului pe care-l am ca unul din cei mai vechi publiciști ai acestui ținut — țin să subliniez în aceste clipe istorice cu ultima energie: visul tuturor părinților noștri: *Un puternic cotidian românesc în Timișoara...*“

262. ROȘU, Romulus P. *Activitatea politică a lui Emanuil Ungureanu*. In: Analele Banatului, 4, nr. 2—4, fasc. 9, apr.—dec. 1931, p. 49—57.

Interesează capitolul „Sprijinirea presei“, p. 50—52.

263. RUSMIR, Ilie. *Viața și operele lui Simion Manguca*. De... Oravița, Editura Asociațiunii Astra, Despărțămîntul județean Caraș, 1931. (col. Biblioteca poporală a Asociațiunii Astra. Despărțămîntul județean Caraș, nr. 1).

264. [RUSU, Alexandru]. „*Analele Banatului*“. I (1928) — IV (1931). Indice bibliografic. Timișoara (Biblioteca Universității), 1967.

A.B. „a fost prima revistă românească, după unire, cu caracter științific și care a jucat și un rol culturalizator în masele largi ale satelor bănățene.“ (p. II).

265. RUSU, Al[exandru]. *Contribuții la bibliografia istorică a Banatului*. In: Studii de istorie a Banatului. Vol. 1. Timișoara, 1969, p. 173—196.

266. RUSU, Alexandru. „*Revista Institutului Social Banat-Crișana*“. I (1933) — XV (1946). Indice bibliografic. Timișoara, Tipografia Universității... 1970.

R.I.S.B.C. „a fost prima revistă românească cu caracter științific pentru științele sociale...“ (p. III).

267. SECOȘIANU, Em. *De luni pînă sîmbătă la redactarea gazetei „Reșița“*. In: Reșița, 2, nr. 36, 30 aug. 1936, p. 4.

Prezintă redactorii și munca pentru realizarea gazetei „Reșița“.

268. SERAFIM, Egumenul. *Cîteva date despre începuturile ziaristiceii românești din Timișoara*. In: Banatul, 3, nr. 8—9, aug.—sep. 1928, p. 7—58.

269. SIMIONESCU, Dan. *Periodicele de pe teritoriul patriei noastre înainte de 1829*. In: Revista bibliotecilor, 20, nr. 1, ian. 1967, p. 39—42.

„Ultimul gen de publicații periodice — lucrările seriale — este și el reprezentat în limba română încă din 1821, prin «Biblioteca românească»“ (p. 41).

270. SINDICATUL ziaristilor din Timișoara aderă la Platforma Frontului Național Democrat. In: Luptătorul bănățean, 1, nr. 65, 27 nov. 1944, p. 1.

„La ședința de constituire a Sindicatului ziaristilor, ținută în ziua de 24 noiembrie 1944, au luat parte reprezentanții următoarelor ziare: Făclia, Luptătorul bănățean, Românul, Pravda, Timișoara-er Zeitung, Szabad Szo, precum și alți ziaristi profesioniști, în prezent fără angajamente.“

271. SÎRBU, Nicolae. 1948—1978. „Flamura XXX“. *Lîngă inima caldă a realității*. In: Flamura, 30, nr. 3188, 26 dec. 1978, p. 4—5.

O cronică a vieții Reșiței și județului Caraș-Severin în ultimele trei decenii, prin prisma colecției ziarului „Flamura“.

272. STOIA-UDREA, Ion. *Ghidul orașului Timișoara*. Timișoara, Editura Institutului cultural de vest, 1941.

„...Însă presa românească din Timișoara intră în epoca ei de glorie abia la 1894, cînd «Luminătoriu» se transformă în cotidian sub titlul «Dreptatea», avînd ca editor pe Dr. Cornel Diaconovici, iar ca redactor pe unul dintre cei mai talentați și mai viguroși gazetari ai Transilvaniei, dinainte de Unire, pe dr. Valeriu Braniște. Timp de cîțiva ani Timișoara devine cel mai aprig centru de luptă gazetărească românească, în toată Transilvania.“ (p. 58).

273. STOIA-UDREA, Ion. *Prieteni și cărți* (fragmente). Avaturile unui conducător de revistă și editură. In: Orizont, 24, nr. 10, 8 mar. 1973, p. 10.

274. STOICA, Sever. *Doctorul Ion Gărovină*. In: Romanatul-Oltul, 7, nr. 31—32, 30 aug. 1942.

Biografia lui I. G. (Romulus Molin), amintiri despre el, caracterizarea cărții sale *Ziare și ziariști*.

275. SUCIU, I. D. *Ideologia ziarului „Dreptatea” (1893—1898)*. In: Studii de istorie a Banatului, vol. 2, Timișoara, 1970, p. 199—204.

276. SUCIU, I. D. *Literatura bănățeană de la început pînă la Unire 1582—1918*. Timișoara, Editura Regionalei bănățene Astra, 1940.

Evoluția literaturii bănățene e împărțită în patru epoci principale: 1. Epoca vechii literaturi bănățene (1582—1700); 2. Renașterea (1808—1850); 3. Epigonii (între ei, Emilia Lungu Puhallo „prima femeie ziaristă profesionistă din Ardeal și Banat”); 4. Creatorii și istoriografia.

Multe date despre scriitorii-gazetari și bogată bibliografie.

277. SUCIU, I. D. *Monografia Mitropoliei Banatului*. Timișoara, Editura Mitropoliei Banatului, 1977.

278. SUCIU, I. D. *Nicolae Tincu Velia (1816—1867). Viața și opera lui*. București, (f. e), 1945.

„Demnă de menționat e activitatea ziaristică, cuprinzînd reportajii, corespondență și articole de actualitate, fără vreo valoare deosebită, scrise pentru Gazeta de Transilvania, Foaie pentru minte, inimă și literatură și Telegraful român, începînd încă din 1844, care-l așează pe Velia printre primii ziariști bănățeni.” (p. 501).

279. ȘERBĂNESCU, Mircea. *Omagiu la un septuagenar*. In: Orizont, 29, nr. 31, 3 aug. 1978, p. 6.

Despre G. C. Bogdan și revista „Reșița”.

280. Ș[ERBĂNESCU?], M. *Pagini de literatură în ziarele „Drapelul roșu” și „Flamura roșie”*. In: Scrisul bănățean, 5, nr. 4, apr. 1954.

281. ȘERBESCU, Pompiliu și BĂNCIULESCU, Ioan. *Codul presei. Legiuiri române în legătură cu presa*. Timișoara, Tipografia românească, 1937.

282. ȘORA, Gheorghe. *Din activitatea didactică și publicistică a lui Vasile Goldiș la Preparandia din Caransebeș*. In: *Tibiscus*, vol. 3 (istorie, arheologie). Timișoara, 1974, p. 215—221.

283. ȘORA, Gheorghe. *Preocupări de literatură în publicistica lui Vasile Goldiș*. In: *Familia*, 5, nr. 10, oct. 1969, p. 20.

284. ȘORA, Gheorghe. *Vasile Goldiș în Caransebeș*. In: *Orizont*, 23, nr. 15, 23 apr. 1972, p. 5.

285. *TIPOGRAFIE românească în Lugoj*. In: *Drapelul*, 2, nr. 39, 30 mar./12 apr. 1902, p. 3.

286. *TIPOGRAFIE românească în Lugoj*. In: *Drapelul*, 12, nr. 95, 31 aug. 1912, p. 3.

287. TOPLICEANU, Traian. *Din istoricul ziaristicii în Banat*. In: *Revista Banatului*, 9, nr. 4—6, 1943, p. 28—33.

Un catalog al periodicelor bănățene pînă la 1906 (practic un extras din catalogul publicațiilor periodice românești editat de Academia Română).

288. *TRANSILVANIA, Banatul, Crișana, Maramureșul*. (3 vol.) București, „Cultura Națională“, 1929.

Interesează vol. 2 „Viața culturală, biserici, școli, literatură, artă, presă, pictură“.

289. TRÂPCEA, Theodor. *Avram Imbroane (1881—1938)*. In vol. 60 de ani de la înfăptuirea statului național unitar român (culegere de articole). [Timișoara], Editura Mitropoliei Banatului, (1978), p. 90—93.

290. ȚEPELEA, Gabriel. *Plugarii condeieri din Banat*. București, Editura „Cercul bănațenilor“, [f. a.].

Studiu și antologie literară și publicistică. Lucrare de referință pentru domeniul abordat.

291. ȚINTĂ, Aurel. *Unirea principatelor oglindită în „Temesvarer Zeitung“ (1859)*. In: Studii și articole de istorie, vol. 5. București, 1963.

292. ȚIRIOI, Nicolae. *Ion Stoia-Udrea*. In: Studii de limbă, literatură și folclor. [Vol.] 4. Reșița, 1978, p. 411—413.

293. ȚIRIOI, Nicolae. *Premise literare*. Timișoara, „Facla“, 1976.

Carte fundamentală pentru cunoașterea și înțelegerea mișcării literare și culturale din Banatul interbelic. Capitolul „Publicații și inițiative editoriale“ (p. 41—51) sintetizează aspectele dezvoltării presei culturale bănațene în perioada interbelică.

294. ȚIRIOI, N[icolae]. *Primele publicații literare timișorene de după Eliberare*. In: Orizont, 20, nr. 6, iun. 1969, p. 10—13.

295. Ț. [Țirioi, N.]. *Revista care ne lipsește*. In: Vestul, 10, 2287, 2 feb. 1939, p. 2.

„Nevoia unei reviste de literatură serioasă se resimte tot mai apăsător (...) O revistă autentică, prin care caracterul ei selectiv și diriguitor în afirmarea valorilor spirituale, precum și în stimularea lor, nu găsește absolut nici un motiv de șovăire. (...) Ea trebuie să dea ființă, prin verb, elan și conștiință, unei necesare forțe de creație și expresie a tot ceea ce poate închea prin caractere comune o spiritualitate care s-ar putea numi bunăoară bănațenism.“

296. ȚÎRCOVNICU, V. *Contribuții la istoria învățământului românesc din Banat (1780—1918)*. București. Editura didactică și pedagogică, 1970.

Referiri și la presa pedagogică din Banat.

297. *UN DECENIU în slujba construirii socialismului*. In: Flamura roșie, 10, 28 dec. 1958, p. 1.

10 ani de la apariția ziarului reșițean „Flamura roșie“.

298. UN ISTORIC document. In: Orizont, 19, nr. 4, 26 ian. 1978, p. 1.

Interviul publicat de ziarul timișorean „Luptătorul bănățean“ la 18 decembrie 1944 cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, pe atunci secretar al C.C. al U.T.C.

299. UNGUREANU, C. *O certă reușită editorială: Semenicul*. In: Flamura, 27, nr. 3022, 21 oct. 1975, p. 2.

„Densitatea *Semenicului* (...) confirmă nu numai existența și calitatea unor cercetători, critici, istorici, prozator, poeți, ci și faptul că apariția mai regulată a unei asemenea tipărituri își face tot mai mult simțită necesitatea în Reșița.“

300. UNGUREANU, C. „*Semenicul*“. In: Caraș-Severinul (Reșița), 9 mai 1977, p. 16.

„Forțele culturale pe care numerele apărute pînă acum (și îndeosebi acest ultim număr) le-au pus în valoare, ar putea susține, cu mare succes, o asemenea apariție“ [lunară sau trimestrială].

301. UZINELE *Reșița în anii construcției socialiste*. București, Editura Academiei, 1963, p. 509—510.

Despre ziarul „Flamura roșie“, apărut la 30 decembrie 1948.

302. VASILESCU, Mircea. *Revista lugojeană „Semenicul“*. In: Studii de limbă, literatură și folclor. [Vol.] 4. Reșița, 1978, p. 485—489.

303. VERESS Andrei. *Tipografia românească din Buda*. In: Boabe de grîu, 3, nr. 12, dec. 1932, p. 593—612.

304. VINTILĂ, Petru. *Lexiconul bănățean* (fragmente selective: presă, publicații, scriitori, artiști). In: Jurnal (Caransebeș), dec. 1978, p. 72—75.

305. VINTILĂ, Petru. *Presa cotidiană și periodică bănățeană după Unire*. In vol.: *Banatul. Contribuții la cunoașterea unei provincii*. București, 1—7 martie 1943.

Cu unele erori de informație.

306. VLĂDESCU, Șt. *Pagini cu însemnări neșterse* . . . Amintiri din timpul celor 10 ani de gazetărie profesată în Banat. In: *Luceafărul*, 2, nr. 7—8, iul.—aug. — 1936, p. 359—372.

307. VLĂDESCU, Șt. *Presa din provincie*. Cu prilejul sărbătoririi ziaristului bănățean Gh. Țăranu. In: *Luceafărul*, 2, nr. 6, iun. 1936, p. 321.

G-T. — directorul ziarului „Răsunetul“ din Lugoj, atunci la 40 de ani de activitate — „a înființat prima tiparniță românească din Lugoj, încă sub stăpînirea austro-maghiară, contribuind astfel la răspîndirea slovei în ținutul Ardealului și al Banatului.“

308. VON DER HEIDE. *Anthologie einer Zeitschrift* (De pe șesul bănățean. Antologia unei reviste.) Herausgegeben von Walter Engel. Bukarest, „Kriterion“, 1978.

309. DIE ZEIT in der Zeitung, *Beiträge zur rumänien deutschen politischen Publizistik*. (Contribuții la cunoașterea presei progresiste germane din țara noastră). Cluj-Napoca, „Dacia“, 1977.

310. ZIAR socialist în limba românească la Lugoj. In: *Drapelul*, 6, nr. 44, 1 mai 1906, p. 3.

Indice de nume*

- Alecsandri, Vasile* — 23, 120, 121, 258
Andreescu Emeric — 68
Ardeleanu Gh. — 204
Arghezi, Tudor — 190
Atanasiu, Gh. — 5
Babeș, Vincențiu — 53, 62, 173, 210
Baiculescu, George — 255
Bandu, H. — 62
Bandu, Petru — 256
Bălan, Andrei — 6
Bălan-Șerban, Gh. — 7, 8
Bănciulescu, I. — 52
Băltescu, M. — 225
Bârșescu, Alexandru — 10
Belu, Elena — 11
Berwanger, Nikolaus — 13, 122, 123
Bianu, Ion — 255
Birăescu, Gh. — 214
Birăescu, T. L. — 238
Birăuțiu, D. — 68, 108, 133, 242
Birou, Virgil — 14, 15, 16
Bîrlădeanu, Victor — 17
Blajovan, M. — 18
Boca-Bordei, Ramona — 19
Bocșan, Nicolae — 20, 21
Bocu, Sever — 22
Bogdan, George C. — 23, 24, 25, 26, 42, 279, p. 6
Bojincă Damaschin — 63, 159
Bornemissa, Sebastian — 27
Boruga, Elena — 28
Botiș, Teodor — 29
Brașiște, Valeriu — 30; 3, 92, 94, 156, 204, 225, 233, 236, 272
Breazu, Ion — 32
Brediceanu, Coriolan — 232
Bugariu, Aurel — 34
Bugariu, Vincențiu — 35, 36, 37
Bunea Eleonora — 38
Buzea, Aurel — 39
Caliga, G. — 40
Carcalechi, Zaharia — 63, 159
Călinescu, George — 41
Chendi, Ilarie — 43
Cheresteșiu, Victor — 44
Cicală, Ion — 45
Cimponeriu, Ecaterina — 46, 47
Ciobanu, I. — 48
Ciorman, Gheorghe — 168
Cipăianu, G. — 49, 53
Ciurdariu, Ana — 230
Clopoțel, Ion — 50, 51
Conciatu, Iancu — 52, 212
Constantinescu, Miron — 30
Cornean, Nicolae — 54
Corneanu, Cornel — 55
Cosma, Aurel — 56—73; 204, 238, p. 5, 6.
Costin, Lucian — 41, 227
Crăciunel, Ilie — 70, 133
Creangă, Ion — 116, 258
Crișan, Ion — 75—78, 89, 238
Crîngu, Sorin — 79
Dan, Mihail P. — 53
Dănilă, Valeriu — 82, 83
Delamarina, V. V. — 98
Deleanu, Marcu Mihail — 84—89
Diaconovich, Cornel — 90; 97, 204, 272
Dogaru, Maria — 7
Dragoman, C. — 93
Dudaș, V. — 149
Eminescu, Mihai — 115, 192, 258
Florița-Seracin, Dan — 94
Galben, Cornel — 96
Gașpar, Mihail — 97, 98
Gărovină, Ion [Molin, Romulus] — 99—104; 274
Geier, L. — 105
Goergescu, Titu — 106
Giurasa, Fr. — 107
Glăja, Mihai — 108
Goian, Viorica — 109
Goldiș, Vasile — 110; 282, 283, 284
Grămadă, Livia — 253
Gropșianu, Ilie — 91
Grozescu, Iulian — 62, 68, 172

- Heimerle, Matei — 124, 130
 Ianculescu, Mihai, — 111
 Hangiu, I. — 112
 Hodoş, Nerva — 255
 Iliescu, Ion — 113—123; p. 6
 Ilieşiu, Nicolae — 124
 Ilovici, Mihail — 125
Imbroane, Avram — 289
 Ioanid, Mircea — 106
 Ion, Grigore — 127
 Iorga, Nicolae — 128, 10
 Iorgovici, Paul — 43
 Ivan, N. — 130, 131; 74
 Ivanov, G. M. — 132
Izverniceanu, Damian — 9
 Jebeleanu, Al. — 8, 134
 Jivcovi, Mirco — 135
Joandrea, G. — 111, 156
 Jompan, Dumitru — 136, 137
 Jucu, N. — 138
 Jurchescu, Liviu — 139—141
 Jurjica, Timotei — 142, 143
 Jurma, Gheorghe — 144—148
 Kakucs, L. — 149
Konstantiny, I. — 202
Lăpădatu, Al. și Ion I. — 27
 Lația, Trandafir — 151
 Lay, Emeric — 152
Liuba, Gruia — 62
 Loris, Petru — 153, 154
 Luchescu, Gheorghe — 156—
 158
Lungu (Puhallo), Emilia — 68,
 60, 68, 276
 Lupaş, Ioan — 159, 160
 Lupu, Ioan — 161
Mangiuca, Simion — 263
Maniu, Vasile — 68
 Marica, George Em. — 162,
 106
 Marin, William — 163—170;
 p. 6
 Matichescu, Olimpiu — 171
 Metau, Octavian — 172—174
 Mihailovici, Mircea — 175
Mihăilescu — Timiș, G. — 52
 Mihalache, C. N. — 176
 Milleker, Felix — 177
 Miu-Lerca, C. — 178—188; 52,
 156, p. 6
Mocioni, Alexandru — 204,
 231
 Mogildea, Ion — 189
 Moldovan, Florian — 189 —
 201; p. 6
 Moldovan, Sim. Sam. — 202
 Molin, Romulus S. — 203—205
 Molin, Virgil — 205—206; 240,
 257
Munteanu, Cassian — 138, 215,
 216, 238
 Mureşianu, Ion B. — 207—209
Murgu, Eftimie — 197, 212
 Nădăban, T. — 211
 Neamţu, Gelu — 210
 Nedela, Vasile — 212
 Negrea, Elena — 213
 Negru, Ion — 214
 Nemoianu, P. — 215, 216
 Netea, Vasile — 217
 Novacovici, Emilian — 218
 Oalld, Petru — 219—223
 Oancea, Gh. — 170
*Oancea, Petru E. (Tata Oan-
 cea)* — 16
Obradovici, D. — 98
 Odangiu, Marian — 224
 Onofrei, Neonila — 255
 Opriş, Tudor — 226
 Olt, Lică Gh. — 227, 41
Orendi-Hommenau, V. — 105
 Ostoici, E. — 228
 Papadima, Ovidiu — 161
Păcăţeanu, Teodor — 204
 Pervain, Iosif — 230
 Peteanu, A. E. — 231—236;
 156, 204, 241
 Petrescu, Camil — 237, 238;
 56, 58, 125, 176
Petrescu, Cezar — 58, 178, 181
 Petrica, Ilie — 239, 240
 Petrica, Nicolae — 241
 Petrica, Petru — 242
 Petrica, Teodor P. — 243
Piuriu-Molnar 43, 159
 Pocrean, Emil — 244
Pocreanu, S. — 222
Poienaru, A. G. — 31
 Popa, Eugen Victor — 245
Popa, Gorge — 210
 Popeangă, V. — 246

- Popescu, Dan — 247, 248
 Popescu, Octavian — 249
 Popovici, Gh. — 204
 Popovici, Iosif — 4
 Porțeanu, Al. — 30
 Radu, Petru — 111
 Răduică, Georgeta — 255
 Rebreanu, Liviu — 77, 220
 Rebreanu, Vasile — 220
 Relea, V. — 256
 Roman, N. — 257, 238
 Rosetti, Dimitrie R. — 259
 Roșiu-Roșioru, I. — 260, 261;
 254
 Roșu, Romulus P. — 262
 Rotariu, Pavel — 68, 204, 210
 Rusmir, Ilie — 263
 Rusu, Alexandru — 264—266
 Sadi-Ionescu, Al. — 255
 Sasu, Aurel — 230
 Scherfer, Iosif — 89
 Secoșianu, Em. — 267
 Serafim, Egumenul — 268
 Simonescu, Dan — 269
 Simu, Ion — 204
 Sîrbu, Ion — 4
 Sîrbu, Nicolae — 271
 Slavici, Ion — 98, 258
 Stoia-Udrea, Ion — 272, 273;
 145, 221, 292
 Stoica, Sever — 274
 Suci, I. D. — 5, 225, 275,
 278
 Șerbănescu, Mircea — 279, 280
 Șerbănescu, Pompiliu — 52,
 206, 281
 Sora, Gheorghe — 282—284
 Tincu-Velia, N. — 278
 Topliceanu, Traian — 287
 Traunfellner, C. — 156
 Trăpcea, T. — 289
 Tepelea, Gabriel — 290
 Tichindeal, D. — 98
 Țintă, Aurel — 291
 Țirioi, Nicolae — 292—295
 Țircovnicu, V. — 296
 Ungureanu, C. — 299, 300
 Ungureanu, Emanuil — 262
 Vasici, P. — 244
 Vasilescu, Mircea — 302
 Wentzely, I. — 156
 Veress, Andrei — 303
 Vintilă, Petru — 304, 305
 Vintilescu, Virgil — 98
 Vlădescu, Șt. — 206, 306, 307
 Vuia, Iuliu — 48
 Vuia, Traian — 28
 Vulcan, Iosif — 85

Notă: Numele autorilor articolelor și studiilor cuprinse în lista bibliografică sînt culese cu litere drepte. Cu litere cursive au fost culese numele autorilor și pozițiile din listă la care se fac referiri în articolele bibliografice, în citate sau în rezumatele noastre.

Indice de periodice

- Acta Musei Napocensis 49
Albina 49, 62, 189, 210, 223
Almanachul învățătorilor 48
Almanahul Banatului 48
Almanahul ziarului Satul
socialist 189
Analele Banatului 35, 80, 80,
262, 264
Analele Institutului Statistic
al României 214
Analele Universității din Ti-
mișoara (Filologie) 116
Banatica 10, 20, 28, 45, 84,
210
Banatul 58, 153, 156, 268
Banatul literar 9, 9, 41, 77
Biblioteca românească 63, 159,
270
Biserica și școala 48
Boabe de grâu 303
Bobîrnacul 242
Calendarul Banatului 244
Calendarul României 54
Caraș-Severinul 76, 222, 300
Cartea satului 229
Convorbiri pedagogice 48
Courier de Moldavie 130
Cucu 242
Curentul 127
Curierul Banatului 55, 55, 203,
205, 212, 212
Curierul Hunedoarei 260
Cuvîntul satelor 7, 73, 95, 133
Dacia 5, 81, 208
Desceptarea 156
Drapelul 45, 48, 285, 310
Drapelul roșu 248, 280
Dreptatea 48, 210, 231 272,
Drum nou 97, 98
Familia 48, 283
Făclia (Caransebeș) 38, 249
Făclia (Timișoara) 48, 79, 269
Flamura 17, 75, 85, 86, 89, 142,
142, 145, 175, 197, 219, 271,
271, 299
Flamura roșie 280, 297, 297,
301
Foaia diecezană 48, 54, 136
Foaia ilustrată 242
Foaia interesantă 242
Foaia poporului român 108,
242
Foaie pentru minte, inimă și
literatură 159, 244, 278
Das Freie Wort 163
Fruncea 42, 74, 77, 131, 245
Gazeta poporului 48, 220
Gazeta săptăminală 202
Gazeta de Transilvania 48,
159, 244, 278
Generații 77, 118, 196
Glasul muncitorului român 1
Gura lumii 85
Gura satului 85, 253
Higiena și școala 244
Intelligenz Blatt 124, 130
Învățătorul 48
Jurnal 304
Libertatea 242
Limba română 58
Luceafărul 58, 59, 63, 66, 66,
67, 71, 72, 82, 155, 306, 307
Ludimagister 48, 84
Lugoscher Anzeiger (1853) 156
Lugosher Anzeiger (suplim. al
Neuer Banater Zeitung) 152
Lumina 48
Luminătoriul 62, 210, 272
Lupta 92
Luptătorul bănățean 270, 270,
298
Meseriașul 156
Mitropolia Banatului 211
Nădejdea 58, 154
Neue Zeitung 163

- Neue Banater Zeitung 105, 152
 Noua gazetă de Vest 104
 Orizont 7, 8, 13, 16, 19, 23,
 56, 58, 60, 61, 65, 69, 70—72,
 94, 106, 108, 113, 120, 134,
 134, 144, 148, 149, 158, 163,
 165, 167, 168, 173, 174, 176,
 190, 191, 191, 193, 195, 198,
 199, 199, 200, 200, 213, 224,
 241 242, 273, 279, 284, 294,
 298
 Patria 48
 Pedagogul român 48
 Pipărușa 253
 Poporul român 34, 48, 104, 133
 Pravda 269
 Presa noastră 189, 194, 201
 Priculiciu 124, 198, 253
 Progresul 237
 Răsunetul 234, 234, 307
 Reșița 18, 24, 26, 51, 74, 81,
 127, 139, 141, 182, 251, 254,
 267, 267, 279
 Revista Banatului 287
 Revista bibliotecilor 270
 Revista Institutului Social Ba-
 nat-Crișana 33, 34, 91, 236,
 266
 Revista Lipovei 245
 Romanațul-Oltul 274
 Românische Revue 19, 120,
 122, 123, 258
 România 178, 181
 România de Vest 83, 178, 181,
 188, 209
 Românul 110, 269
 Roza cu ghimpi 253
 Scînteia 96
 Scorpionul 67
 Scrisul bănățean 130, 134, 150,
 150, 172, 280
 Semenicul (Lugoj) 11, 138, 302
 Semenicul (Reșița) 17, 24, 31,
 96, 143, 220, 224, 239, 299,
 300
 Sentinela 148
 Solia graniței 31
 Stavila 256
 Studii 46
 Studii de istorie a Banatului
 165, 166, 228, 265, 275
 Studii de limbă, literatură și
 folclor 21, 136, 137, 302
 Studii și articole de istorie 291
 Suflet nou 6, 8
 Szabad Szo 269
 Școala română 48
 Telegraful român 48, 278
 Temeswarer Nachrichten 13
 Temeswarer Zeitung 291
 Tibiscus 282
 Timișana 48
 Timișoara-er Zeitung 269
 Tovărășia 242
 Transilvania 244
 Tribuna (Arad) 22
 Tribuna (Sibiu) 48, 159
 Tribuna Banatului 95
 Tribuna poporului 48
 Țara 58, 125
 Țăranul 133
 Țărănimea 250, 257
 Țărănismul bănățean 163, 168
 Umoristul 85
 Universul 73
 Urzica 253
 Valea Berzavei 62, 107, 132
 Vasiova 85, 89, 137
 Vatra școlară 48
 Vestul 22, 52, 82, 83, 99—103,
 126, 127, 178, 179, 179, 180—
 —188, 209, 243, 261, 295
 Vîrste cărășene 174, 221
 Voința Graniței 48
 Von der Heide 308, 308
 Votul poporului 65
 Vrerea 167, 221
 Wallachische Zeitung für den
 Landmann 43
 Zorile 238

CUPRINSUL

<i>Cuvînt înainte</i>	5
<i>Listă bibliografică</i>	9
<i>Indice de nume</i>	53
<i>Indice de periodice</i>	57



Întreprinderea Poligrafică Cluj-Napoca — 716/1979

